

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2015. november–december

TÖRŐCSIK 80

BÁNSÁGI Ildikó

BÉRCZES László

BLASKÓ Péter

KELETI Éva

MÁTYÁSSY Bence

RÁCZ József

REVICZKY Gábor

TOMPOS Kátya

TÖRŐCSIK Mari

TRILL Zsolt

UDVAROS Dorottya

VIDNYÁNSZKY Attila

Szindbád

Szeszélyes nyár

Hazát és szerelmet keresek

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Krúdy-hangulatok – Udvaros Dorottya, Mátray László, Vidnyánszky Attila • **Egy csehszlovák vizirevü**
– Galambos Péter, Erneyi Bea • **Apa és fia** – Farkas Dénes önálló estje • **Előadásajánlók** – Körhinta,
Szentivánéji álmom, Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia, Fedák • **Színháznovella** – Lackfi János: Pezsgő



Akit egy ország szeret

Töröcsik Mari élete összeforrt a Nemzetivel. Az 1958-as színházi pályakezdésétől 1978-ig volt nemzetis, majd 2002-ben újra. Erről büszkén szokta mesélni, hogy Schwajda György igazgató őt szerződtette elsőként.

Harminchárom év a Nemzeti Színpadán. Egy egész színészi pályát kitesznek ezek az évek. Pedig ez csak a töredéke egy még máig le nem zárt életműnek.

2003 nyara. Már javában folytak a próbák Gyulán, a *Szarvassá változott fiú* jelenetein dolgoztunk, amikor megjött Töröcsik Mari, aki az Anyát játszotta. A várszínpadon próbáltunk, naphosszat tűzött a nap, elviselhetetlen volt a hőség a várfalak katlanjában. Jeleztem neki, hogy nem kell folyton ott ülnie, majd ha ő jön, szólok. Őt ne kíméljük! Vizes zsebkendővel a fején nézte a próbákat. Meg akarta érteni az egészet. Egy pillanatig sem arról volt szó, hogy a kis beregszászi társulat nyári produkciójába a nagy színésznő beugrik. A név, akivel eladják az előadást. Dolgozott velünk. Mert munka van, és enélkül nem születik előadás. Műalkotás.

2015. Azzal, hogy a *Körhintát* műsorra tűztük, akarva nem akarva megidéztek őt magát. A filmet, a pályakezdést, az első és azonnal világraszóló sikert. Az előadás elején egy pillanatra Töröcsik Mari hangját halljuk, és Soós Imrét: „Repülünk, Mari!” Tiszteleg ez, és jelzése annak, hogy ami volt, ahhoz a következő generációk kapcsolódnak, kötődnek...

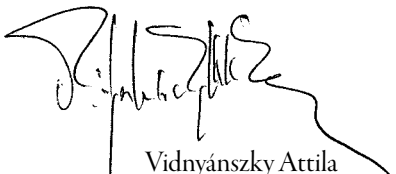
De hát Mari ebben a társulatban, köztünk dolgozik! Nem hagyott nyugodni, hogy legyen jelen az előadásban. Végül azt találtam ki, hogy a végén jöjjön be. Már nem az előadás részeként, hanem a tapsban. Sok érvet és ellenérvet felsorakoztattak a kollégáim. Mindegyikben volt igazság, és bennem is volt kétely.

A kételyt a közönség oszlatta el. Ahogy belép Töröcsik Mari a színpadra, a nézőtér felrobban. Állva tapsolják, ünneplik őt az emberek. Mert máig a szívükig hatol ennek a személyiségnek az ereje. Van valaki, akit lehet szeretni. Akit egy ország szeret. Aki nem megosztó, hanem összetartó személyiség.

Ahogy áll a színpadon, elől, egyedül, hátrébb körben az előadás szereplői, abban van valami szomorúság, egy hatalmas pálya, hatvan év után talán búcsúzásféle is.... Pedig szó sincs még búcsúzásról. Elárulok egy kulisszatitkot. Számtalanszor egy időben játsszuk a nagyszínpadon a *Körhintát* és a Kaszás Attila Teremben a *Brand* című ltsen-darabot. Ez utóbbiban Töröcsik Marinak két szerepe is van, és több jelenete. Amikor bejön a *Körhinta* végén, még visszamegy játszani a *Brand*ba.

Töröcsik Marinak a jelene éppolyan fontos, mint a múltja. Keveseknek adatik meg, hogy saját életidejükben így utazhatnak oda és vissza.

Isten éltesse Töröcsik Marit!



Vidnyánszky Attila
a Nemzeti Színház igazgatója





10 KACÉRKODÁS A KÉPZELETTEL

„Majmunka nem pusztán egy gyöngéden szerető asszony, de emellett mindig ott van a hangjában az elfogadás, a feltétel nélküli szeretet. Hiába mondom azt Majmunkaként, hogy »Takarodj!«, hozzám mindig vissza lehet jönni.”

Udvaros Dorottya



16 VÁROSI NÉPKÖLTÉSZET

„A munka mellékterméke a mű. Amit mi csinálunk, nem is munka, mi az élettel foglalkozunk: a saját életeinkkel, és mindennel, amit tapasztalunk. Ezeket a tapasztalatokat adaptáljuk az adott szituációra. Minden történetünk nagyon személyes.” *Galambos Péter – Erneyi Bea*



20 HAZÁT ÉS SZERELMET KERESÉK

„A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint egy végtelen izgalmas, játékos élőbeszéd.” *Farkas Dénes*



38 ISTEN TENYERÉN

„Tudja, jó érzés belegondolni abba, hogy nekem milyen gazdag élet adatott. Mindig mondom, Isten a tenyerén hordozott. Eszembe jutnak nagy színészek, színésznők, akiknek egyetlen rendező jutott, és még nem is a legjobb.”

Törőcsik Mari

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2015. november–december

Ingyenes időszaki kiadvány
III. évfolyam, 3. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Törőcsik Mari (fotó: Eöri Szabó Zsolt)



Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/31-08-486
Lapzártá: 2015. november 20.



Az

Ahogy tetszik, Johanna a máglyán, Isten ostroma,
Körhinta, Éden földön

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.



7



15



22



24



28



44

Premier | Szindbád

- 7 Kultusz // Krúdy Gyula és a Szindbád-történetek
- 8 Álomszínház //
- 10 Vidnyánszky Attila rendező
- 10 Kacérkodás a képzelettel //
- 13 Udvaros Dorottya, Mátray László
- 13 Verebes Ernő: Szép mondatok hőse

Premier | Szeszélyes nyár

- 15 A cseh „köpönyeg” – Vladislav Vančura és a Szeszélyes nyár
- 16 Városi népköltészet //
- 18 Galambos Péter, Ernyei Bea
- 18 Próba közben

Premier | Hazát és szerelmet keresek

- 20 Farkas Dénes önálló estje

Premiergaléria

- 22 Psyché
- 24 Előadásajánló
- 24 Körhinta // Szentivánéji álom //
- 24 Családi kérdés – Befjezetlen szimfónia //
- 24 Fedák

Törőcsik 80

- 28 „Velem még mindig dolgozni akarnak...” // Hat évtized a színpadon
- 32 Az első hatvan év // Törőcsik Mari, a filmszínésznő
- 34 Törőcsikről: Bánsági Ildikó, Blaskó Péter, Reviczky Gábor, Trill Zsolt
- 36 Keleti Éva: Színes kavicsok
- 38 Bérczes László: Isten tenyerén
- 43 Törőcsikről: Mátyássy Bence, Rácz József, Tompos Kátya, Udvaros Dorottya

Színháznovella

- 44 Lackfi János: Pezsgő

Iskolai programok

- 47 A Nemzeti hírei
- 49 Programajánló
- 50 Váltson bérletet!
- 52 Havi műsor – december
- 54 Folyóirat
- 54 Szenárióm – november

Krúdy Gyula írásai alapján

SZINDBÁD

Rendező Vidnyánszky Attila



Krúdy Gyula

(Nyíregyháza, 1878 – Budapest, 1933)

Törvénytelen gyerek volt, apai ágon dzsentri, anyai ágon iparos család sarja. Már több cikket is közölt, amikor 14 évesen első novelláját a Szabolcsi Szabadsajtó lehozta, amelyet az 1895-ben letett érettségig 200 elbeszélés követett. Debreceni és nagyváradi újságíróskodás után 1896-ban Budapestre ment, következő évben megjelent első kötete: *Üres a fészek*.

Rengeteg lapnak, folyóiratnak dolgozott, a Nyugatban is publikált, de egyetlen irodalmi körhöz és irányzathoz sem tartozott. A *Szindbád ifjúsága* (1911) és *A vörös postakocsi* (1913) igazi közönségsikert aratott, amit olyan jelentős művek követtek, mint az *Aranykéz utcai szép napok*, a *Napraforgó*, a háború után a *Hét bagoly*, a *Boldogult úrfikoromban* – csak pár példa a félszáznál több regényből (és írt még 3000 elbeszélést, több ezer cikket, karcolatot, kókit és hét színdarabot).

Az 1919-es forradalmak alatt írt cikkei miatt sajtókampányt indítottak ellene is, publikációs gondokkal küzdött. Sorra írta jelentős műveit, de egyre inkább a megromlott házassága, a betegség, az alkoholizmus, a pénztelenség és a magány keserítette meg életét. Nincstelenül, szármalmas körülmények között érte a halál.

| Forrás: OSZK Digitális Képtárház



KULTUSZ

Krúdy Gyula és a Szindbád-történetek

EGY KIS IRODALOMTÖRTÉNET

Két vaskos kötet is a *Szindbád* címet viseli (1957 és 1973), de a tartalmuk eltérő. A cím is megtévesztő, Krúdy ugyanis ilyen címmel nem írt, és nem is tervezett kötetet. A következő Szindbád-köteteket állította össze maga a szerző: *Szindbád ifjúsága* (1911, 1925), *Szindbád utazásai* (1912), *Francia kastély* (1912), *Szindbád. A feltámadás* (1916), *Szindbád ifjúsága és szomorúsága* (1917), *Szindbád megtérése* (1925). Nem jelentek meg kötetben az *Alomképek*-sorozat részei, és az idős Szindbádról szóló *Purgatórium* fejezetei is csak a szerző halála után láttak napvilágot folytatásokban. Vannak, akik a *De Ronch kapitány csodálatos kalandjait* is a Szindbád-könyvek közé sorolják. Akadnak különböző Szindbád-novellák azonos címmel, és azonos novellák eltérő címmel... Nem könnyű tehát megmondani, mi „a” *Szindbád*.

EGY KIS FILMTÖRTÉNET

1971-ben mutatták be Huszárik Zoltán filmjét, amelynek operatőre Sára Sándor volt. A film hatalmas sikert aratott, nemzetközi fesztiválokon szerepelt. Huszárik először az olasz neorealista filmrendezőt, a

színésznek is jelentős Vittorio de Sicát kérte fel (aki a szokásos gázsiját kérte, de az is teljesíthetetlen volt). Ma már aligha tudjuk elképzelni, hogy más is játszhatta volna Szindbádot, mint Latinovits Zoltán. Talán nem túlzás azt mondani, hogy személye összeforrt a filmbeli alakkal, és bizonyára sokan emlegetik még ma is Latinovitsot (Szindbáddal, őt pedig Krúdyval azonosítva), ha valahol egy jókora marhacsontból kicsusszan a velő...

EGY KIS KULTUSZKUTATÁS

1911-ben, amikor a *Szindbád ifjúsága* megjelent, Krúdy párbajban megsebesített egy huszárkapitányt, és az író egyszeriben kultikus alak lett. Írásából „kiolvasott” romantikus és nosztalgikus alkatával hozzák öszszefüggésbe, hogy előbb a Margitszigeten, majd Óbudán élt – a szomorú valóság ezzel szemben az, hogy mindkettőre pénztelensége miatt kényszerült (a szigeten nem kellett a szállásért fizetni, amikor onnan kitétek, az akkor falusias Óbudára költözött). Az író az 1920-as évektől nyomorgott, felszámolhatatlan adósságok nyomasztották. Márai Sándor regénye, a *Szindbád hazamegy*, ennek a „csődbe ment” figurának az utolsó napját írja le, akinek hatvan pengőt kellene szereznie, hogy a villanyt ne kapcsolják le. Márai nem mondja ki, hogy regénybeli Szindbádja azonos az íróval, még sincs senki, aki a regényt olvasva ne Krúdyra gondolna. A Krúdy-kultuszban az író és Szindbád alakja eggyé vált.

plakát: ÁRENDÁS JÓZSEF



ÁLOMSZÍNHÁZ

Vidnyánszky Attila rendező

Krúdy Gyula mitikus hajósa a magyar irodalom egyik legismertebb alakja, aki rokonságban áll Don Juannal, hiszen Szindbád is szerette a nőt, szám szerint százhetet. Vidnyánszky Attila előadásában Szindbád elsősorban nem hódító vagy ínyenc, hanem élet és halál közé rekedt utazó, aki szerelmes az életbe.

A *Körhinta* után egy másik magyar filmklasszikus címe jelenik meg a Nemzeti műsorában. Huszárik Zoltán 1971-ben bemutatott klasszikusa, a *Szindbád* áldás és teher is lehet egy új előadás színre állításakor. Hogyan próbálja letépni magáról a filmemlékeit?

– Nem akarom letépni, hiszen a kedvenc filmem. Kár volna szabadulni tőle, és már nem is tudnék. Külföldi rendezőbarátainak mindig viszek ajándékba egy példányt Huszárik filmjéből, mert ezt meg kell nézniük! A *Körhinta*hoz képest a *Szindbád* esetében komoly irodalmi alapanyaggal van dolgunk. Sarkadi Imre három novellája remek kiindulópontot jelentett Fabri Zoltánnak a *Körhinta*hoz és a mi előadásunkhoz, de aligha ezek Sarkadi legjobb írásai. Ezzel szemben Krúdy *Szindbád*-novellái zseniális szövegek. A *Körhinta*-ban az összes színházi hatáselem közül a legkisebb szerepet a szövegnek szántuk. A *Szindbád*-nál viszont – a Verebes Ernő író-dramaturg által készített kollázsban – ez fordítva van: mindent Krúdytól idézünk.

Huszárik filmjének vágásrendje éppen a megszokott fordítottja. Jelenetváltáskor a rendezők általában először bemutatják a helyszínt,

s csak ezután mennek közelebb a szereplőkhöz. A *Szindbád* esetében éppen az ellenkezője történik. Látunk egy részletet – parázsló farönk, nyíló virág, brosstű, megsárgult képeslap –, és csak az apróságok részletező bemutatása után pillantjuk meg a szereplőinket.

– Hasonlóan járunk el, nálunk mindig a szöveg bontja majd ki a teret, a jelenetet. Ez a felfogás ugyan az előadás előrehaladtával megváltozik, és egyre inkább átveszi a főszerepet a zongoraszó – Éric Satie, Schubert és Bartók. Kiköt Szindbád Óbudánál, és kezdetét veszi a mese, a Krúdy-varázslat. S ahogy egy-egy jelenetkép felvillan, úgy tűnik is el. Még sosem csináltam ilyet, de olyan világítást tervezek az előadásnak, hogy egy-egy jelenet végén a színpad mindig sötétbe, a szövegbe fúl...

Hogyan kötik össze Krúdy novelláit egységes előadássá?

– Az egész előadást végigkíséri a narráció, amelyet egy külső, színpadon kívüli forrásból hallunk. Ez a hang inspirálja a játékot: hol egyszerűen illusztrálva, máskor kibontva vagy képzettársítással alátámasztva az elhangzottakat. Ez a hang köti össze előadássá a novellákat. Itt szóimádat lesz! Gyönyörködés Krúdy mondataiban.



Nagy-Kálózy Eszter, Mátray László

„Szindbád – mint ahogy mindnyájan –
megrekedt élet és halál között.
Ott bolyong az éjszaka és a nappal,
a sötétség és a világosság határán.”

Szindbád

Krúdy Gyula írásai nyomán

játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, SZŰCS NELLI, SZARVAS JÓZSEF, BODROGI GYULA, MÁTYÁSSY BENCE, REVICZKY GÁBOR, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, BARTA ÁGNES e. h., BERETTYÁN SÁNDOR e. h., NAGY JOHANNA e. h., VAS JUDIT GIGI e. h.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lencsés István, Kabai Márta // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 18.

további előadások:
december 19. és 29. – 19 óra | december 20. – 15 óra

Nagyszínpad

Korábban elmondta, hogy az újkori Európa négy férfihéroszával – Don Quijotével, Hamlettel, Don Juannal és Fausttal – mindenképpen szeretne foglalkozni a Nemzetiben. Szindbád nevezhető amolyan magyar Don Juannak?

– Biztos, hogy lelki rokonságban állnak egymással. Szindbád alakja felfogható a „dongiovannizmus” magyar változataként, aki háromszáz-egynéhány éve a nőkért él. A hódító férfi karakterénél azonban sokkal fontosabb dolgról szól a *Szindbád*. Egy ember, aki szellemként tér vissza, és még a túlvilágról is udvarol, az számomra inkább az életbe való kapaszkodásról, az életért való rajongásról, és nem a hódításról szól. A halálból a nőkön keresztül nyúlik vissza az életbe, vagy a halál elől menekül... A nők és a szerelem töltik be a közvetítő szerepet ebben a lelki utazásban. Mert Szindbáddal tudjuk: a szerelem az egyetlen dolog, amiért érdemes ezt a nyomorúságos életet elviselni. Krúdynál még a halálban is szerelmeskednek az emberek. Sőt, az egyik novellájában éppen az derül ki, hogy az öngyilkosok büntetése az, hogy nem moco-roghatnak, vagyis nem szerelmeskedhetnek a föld alatt.

Krúdy hol fagyöngynek, időnként halottnak vagy élőnek láttatja hőseit. Melyik Szindbád lesz az előadás főszereplője?

– Krúdynál sem mindig eldönthető, e különböző létfázisok közül éppen melyikből szólal meg Szindbád. Én a főhős minden egyes megjelenésénél eldöntöttem, honnan is szólal meg, de a saját döntésemmel nem akarom a nézőket is befolyásolni, rájuk bízom, ki mit gondol az

adott jelenetben Szindbád létállapotáról. Szindbád – mint ahogy mindnyájan – megrekedt élet és halál között. Ott bolyong az éjszaka és a nappal, a sötétség és a világosság határán. Az előadásunk egyik kulcsfigurája a Nagy-Kálózy Eszter által megformált Mnemosziné, az emlékezés istennője, aki megszülte a múzsákat. Ő vezeti Szindbádot az emlékei között. Álomszínház ez is! Túllszerűség, időtlenség, lebegés. Az egész előadás tulajdonképpen egyetlen pillanat, az élet és a halál közötti átlépés pillanata. Nincsen klasszikus értelemben vett történet, csak a gyönyörű szövegekből kibomló atmoszféra rezgése, lebegése, amibe beszűrődik itt-ott egy sikoly.

Krúdy részletező leírásai, például a mindig gondos helyszín-meghatározások is a „pillanatfelvétel” jelleget szolgálják?

– Krúdynál sosem történnek általában a dolgok. Ha például valaki nőt akar szöktetni, mindenképpen Miskolcra kell szöktetnie, mert „Miskolcon durranósabb a csók, kiadósabb az ölelés, tartósabb a törvénytelen szerelem”. Mindig pontos a leírás, Krúdy sosem fogja vissza magát a körülírásban, és rendkívül érzéki módon részletezi, szinte a végletekig, milyen is az a hajnal, nő vagy rákleves. Emeletnyi hasonlatot használ, tobzódik a jelzőkben, és az ember érezni kezdi az illatokat, egy nőét, egy ételét, összefut a nyál a szánkban és csíp a hideg levegő. Magával ragad minket Krúdy fájdalom-szép örök elvágyódása a halálon innen és túl, de legfőképpen az, hogy szerelmes a szerelemben, szerelmes az életbe.



„Krúdy az élet és a halál közötti átmenet pillanatát nagyította ki a Szindbádban – és ettől minden párbeszédnek, minden gesztusnak olyan hangulata van az előadásban, mintha éppen most múlna el... A hajó már elindult a túlpartra, és a vitorlákat a halál felé viszi a szél.”

Mátray László

KACÉRKODÁS A KÉPZELETTTEL

Udvaros Dorottya – Majmunka, Mátray László – Szindbád

Majmunka és Szindbád párosa Krúdy Gyula felejthetetlen írói szüleménye. Vajon mi e viszony titka? Miért tér vissza az özvegyasszonyhoz a háromszáz éves utazó? Meg lehet-e szabadulni Dayka Margit és Latinovits Zoltán filmbéli alakításától? Ezekről is kérdeztük a két szerepet alakító Udvaros Dorottyát és Mátray Lászlót.

Huszárik Zoltán *Szindbád* című filmje közkinccsé, az életünk részévé vált. A vasárnapi ebédek szertartásos része, hogy a húsleves tálalása közben valaki biztos emlegetni kezdi Szindbád éttermi jelenetét, amelyben Latinovits Zoltán kiütögeti a velót a csontból. Emlékeznek, mikor látták először a filmet?

UDVAROS DOROTTYA: Ez a jelenet valóban annyira beépült az életünkbe, hogy még azok is emlegetik, akik magát a filmet nem is látták. Arra, hogy mikor láttam először, már nem emlékszem, de magára a filmre természetesen nagyon is, különösen Dayka Margitra.

MÁTRAY LÁSZLÓ: Erdély a film 1971-es bemutatásakor még jóval elzártabban élt az anyaországtól, mint manapság. Ott ezért kevésbé ivódott bele a mindennapokba a *Szindbád*. Én Székelyföldön nőttem fel, talán a határmentén vagy a Partiumban, ahol még lehetett fogni a

magyar adást, az ott élők korábban is találkozhattak a filmmel, de félénk nem vetítették. Én is csak a fordulat után láttam először. Az persze rám is nagy hatással volt, ahogy a velő kicsúszik a csontból, de az erdélyi köztudatban ez a gesztus nincs benne annyira.

Miért kivételes nő a katonás beszédű özvegyasszony Szindbád számára?

MÁTRAY LÁSZLÓ: Sok asszonyhoz vissza lehet térni, de Majmunkát az teszi kitüntetetté, hogy olyan energiák szabadulnak fel Szindbádban, amikor viszontlátja, amiért érdemes újra és újra felkeresnie. A megbocsátásnak, a humornak és a szerelemnek sehol máshol nem tapasztalt elegyével ajándékozza meg ez a nő.

UDVAROS DOROTTYA: Ha a film felől közelítünk ehhez a kérdéshez, akkor Majmunka kitüntetett szerepe már abban is megmutatkozik,



„Majmunka nem pusztán egy gyöngéden szerető asszony... Van véleménye, piszkálja és ostromozza is Szindbádöt, de emellett mindig ott van a hangjában az elfogadás, a feltétel nélküli szeretet. Hiába mondom azt Majmunkaként, hogy »Takarodj!«, hozzám mindig vissza lehet jönni.”

Udvaros Dorottya

hogyan Huszárik Dayka Margittra bízta az alakítást. Ahogy ezt a két színészt megvárjuk együtt, rögtön tudjuk, hogy rendkívüli emberek különleges viszonyába láthatunk bele. Emlékszem, ahogy Latinovitsot néztem ebben a filmben, arra gondoltam: Istenem, a világ nem is tudja, hogy nekünk van egy ilyen színészünk! Egy ember, akinek a gondolatai a homlokán futnak. Dayka pedig egészen különleges: a fanyarság és a humor különleges keverése a játéka.

Hogyan tudják levetkőzni e két színész gesztusait az alakításukor?

UDVAROS DOROTTYA: Ahogy Dayka megpillantja Latinovitsot, és azt mondja neki: „Gazember!”, azt sosem felejttem. Nagyon nehéz elszakadni a filmtől, nem is akarunk görcsösen, meg is néztük együtt az olvasópróbán. Kaposváron játszom az *Augusztus Oklahomában* című darabban, és a történet amerikai filmes feldolgozását tudatosan nem néztem meg. Nem akartam, hogy Meryl Streep befolyásolja az alakításomat, mert biztosan hatott volna rám. A *Szindbád* esetében viszont egyáltalán nem baj, hogy együtt megnéztük a filmet. Nem nyomaszt Margitka, hiszen úgysem tudok olyan lenni, mint ő. Inkább az izgat, hogy rátaláljak a magam Majmunkájára.

MÁTRAY LÁSZLÓ: Először akkor éreztem, hogy el tudunk mozdulni a filmtől, amint elkezdtünk a színpadon próbálni. Ablonczy László *Latinovits tekintete* című kötetében olvastam, hogy Latinovits is nyugtalan volt a forgatás előtt, sőt, sokáig nem is nézte meg a felvételeket. A Majmunkával közös jelenetek után tudott feloldódni.

UDVAROS DOROTTYA: El tudom képzelni, színészként mekkora teher lehetett neki, hogy „Na, most te leszel Szindbád!”

MÁTRAY LÁSZLÓ: Rajtam meg most a film miatt kettős ez a teher... A próbák során azt érzem, hogy Szindbád megformálásához ismét kislánvá kell válnom, itt nem macsóságra van szükség. Ami miatt engem kevésbé zavar, hogy micsoda színészek játszottak a filmben, az az, hogy az előadásunkban is nagyszerű kollégák vesznek körül. Nekem annyi a dolgom, hogy őszintén rácsodálkozzak a kisugárzásukra.

UDVAROS DOROTTYA: A próbák során számunkra rendkívül fontos, hogy eltegyük a filmélményünket, ezeket a csodálatos színészeket, és magunkban keressük meg ezeket a szerepeket. A nézők az előadáson már azt fogják látni, mi mit találtunk meg ezekben a karakterekben.

Szindbád a csipkelődés, a színlelt és valós távolságtartás ellenére talál némi megnyugvást Majmunka társaságában? Itt érzi biztonságban magát?

UDVAROS DOROTTYA: Nem tudok férfifejjel gondolkodni, de az nagyon jó érzés lehet, ha egy asszony nemcsak követel.

MÁTRAY LÁSZLÓ: Ha a hajós motívumnál maradunk, megnyugtató, ha van hová megérkezni.

UDVAROS DOROTTYA: Majmunka ezzel együtt nem pusztán egy gyöngéden szerető asszony, mert az talán Szindbád számára nem is volna elég izgalmas. Van véleménye, piszkálja és ostromozza is Szindbádöt, de emellett mindig ott van a hangjában az elfogadás, a feltétel nélküli



szeretet. Hiába mondom azt Majmunkaként, hogy „Takarodj!”, hoz-
zám mindig vissza lehet jönni. Krúdy nagyon izgalmas figurát talált
ki Majmunkával, talán a vágyait fogalmazta meg: megteremtett egy
olyan asszonyt, amilyenrel az életben sosem találkozott.

Miben tér el az önök szerepértelmezése a filmben látottaktól?

MÁTRAY LÁSZLÓ: Latinovits azt írja, hogy a szerelmi és gasztronó-
miai utazás egyfajta menekülés volt számára az akkori világból. Ezzel
ellentétben Attila azt kéri tőlünk, hogy Szindbádban legyen némi él-
vetegség. A Majmunkával közös jelenetekben például érzem annak a
lehetőségét, hogy ne két megnyugvás felé tartó ember találkozzon –
ahogy azt a filmben láttuk –, hanem közös jeleneteikben érezzük: ez a
vulkán egyszer még kirobbanhat. A filmben már plátói ez a kapcsolat,
nálunk még ott a kitörés lehetősége.

UDVAROS DOROTTYA: Az ehhez szükséges lírának és kemény-
ségnek a keveréke benned is megvan. De erről a férfiről nemcsak a
Majmunka-kapcsolat árul el sokat, hanem az a jelenet is, amikor be-
fekszik az öregasszonyok közé a búcsún. Az a képsor szerintem a film-
művészet csúcsa. Ahogy ezt az üzött embert körbeveszik ezek a furcsa,
varjúszerű, ráncos arcú, különösen motyogó asszonyok. Édesapám 91
éves, és azt látom rajta, hogy folyamatosan készül az elmenetelre. Eb-
ben a jelenetben ez is benne van: hogyan lehet elbúcsúzni mindentől:
mindattól, amit megéltem, vagy amire vágytam, de nem kaptam meg.
El kell köszönni vagy némán kell távozni? Ez a jelenet mindegyre úgy ad
választ, hogy azt nehéz szavakba önteni.

MÁTRAY LÁSZLÓ: Gyermekkoromban én még voltam búcsún, ami-
kor a gyimesi asszonyok átjöttek a hegyeken Csíksomlyóra és egész

éjszakán át kántáltak. Kazettás magnóval mentünk, és felvettük az
éneküket, Szindbádhhoz hasonlóan mi is ott virrasztottunk közöttük
az esős hajnalig. Vidnyánszky Attila szerint Krúdy az élet és a halál kö-
zötti átmenet pillanatát nagyította ki a Szindbádban – és ettől minden
párbeszédnek, minden gesztusnak olyan hangulata van az előadásban,
mintha éppen most múlna el. Minden attól szép, hogy éppen zajlik, de
már múlik is. A hajó már elindult a túlpartra, és a vitorlákat a halál felé
viszi a szél.

Krúdynál először a *Szindbád álma* című novellában jelenik meg
Majmunka. Az előadás a rendező szerint amolyan átjáróház álom
és valóság, élet és halál között. Színészileg a különböző létállapotok
érzékeltetése jelent külön kihívást?

UDVAROS DOROTTYA: Azt hiszem, ezzel nem kell törődnünk, mert
úgysem tudunk mit kezdeni ezekkel a létállapotokkal. Egy három-
száz éves, virulens fiatalembert nem lehet eljátszani. Nekünk hús-vér
emberként kell megjelenünk. Még az emlékezés megtestesülésével,
a Nagy-Kálózy Eszter által alakított emlékezés-képzlet figurájával is
személyes viszonyt kell kialakítanunk.

MÁTRAY LÁSZLÓ: Ez a kacérkodás a képzelettel az előadás sajátos-
sága. És természetesen az sem véletlen, hogy Szindbád életében még a
képzelet is egy nő...

A Szindbád-interjúkat készítette:
LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



„...az az érzésünk,
 hogy utolérni,
 megérinteni nem
 tudjuk, hisz szavakból
 született, szövegpalástot
 hord, és arca csupán
 egy látomás, amit
 festményekről
 lepillantó nők
 és féltékeny urak
 figyelnek, már
 nagyon régóta.”

Verebes Ernő

Szép mondatok hőse

Ködhomály-színű, mesészerű közegben utazik, vándorol Szindbád, jeles helyeknek, okafogyott céloknak és emlékeknek adva új értelmet. Útjai térképén a dolgok úgy találják meg helyüket, hogy közben folyamatosan keresi őket. De vajon mik ezek a dolgok?

Szindbád, a túlélő

Mindenekelőtt a halál, az elmúlás dimenziójába történő veszélytelen és fájdalommentes átlépés, majd ünnepélyes visszatáncolás, újjászületés – mint a sors kényszerűségét visszapatintó Szindbád állandó hátfeszítése jelentette számomra Krúdy írói tündöklését, miközben a darab forgatókönyve született. A Szindbád-novellák mondataiban különben is van valami abból a mély lélegzetvételtől, mellyel a víz alá merülő gyöngyhalász hosszú percekig életben tud maradni. Talán ez az élet-halál mezsgyéjén benn tartott levegő az, amelynek segítségével a szöveg a költészet vizébe megmerítve mégis prózává, sőt, dialógusokká alakulhat. Az egyik cél mindenképpen e végtelennek tűnő mondatok újrafelfedezése volt.

Egy „szerelmész” szerelmei

Emlékek sora női testekbe öltöztetve, mintha asszonyok pusztán a múltba pillantás érzékiségével kelnének versenyre – magával az emlékekkel, a múzsák anyjaként is ismert Mnemoszünével. Ha Szindbádnak

lett volna „egyetlen, legnagyobb szerelme”, akkor az minden bizonnyal az emlékezet istennője, Mnemoszüné. A színpadon, a múlt titokzatos homályából mégis megszületik ez a szerelem, melyről talán Szindbád sem tud, mégis ezt követve járja végig útját, igen sűrűn elidőzve más helyeken is, étellel teli, hús-vér nők társaságában. És Mnemoszüné egy cseppet sem féltékeny. Fejét ingatva, némi malíciával irányítja Szindbádot újabb és újabb kikötők felé. Tudja, hogy saját léte mások emlékezete is egyben, s ha már egyszer ilyen, múltfaggató hős lett abból a lovagból, aki őt tűzön-vízen át követi, hálából megadja neki az újraéles tehetségét, lehetőségét.

De Szindbád igazi nagy szerelme valójában Majmunka, a varieték idősödő anyakirálynője, aki a megfellebbezhetetlen női hűség szimbóluma. Nem vár hódolatot, ő sem hódol be, ugyanakkor feltétel nélkül szereti Szindbádot.

Mnemoszüné és Majmunka, istennő és anyakirálynő: szellem és anyag zenei ellentétjei, akik között Szindbád élete árán próbál harmóniát teremteni – talán hiába.

Mindennapi kenyerünk, és más ételek

Az evés kultikus, művészi megjelenítése Huszárik Zoltán filmjében, Sára Sándor kamerája előtt, rítussá emelte a táplálkozás mindennapi gyakorlatát, ami Szindbád számára már háromszáz esztendeje nem újdonság. Az a felismerés, hogy „átesszük magunkat az életen”, egy olyan filozófia eredménye, amely az embert, mint áteresztő réteget láttatja, annak minden emelkedettségével és esendőségével együtt. A nőfaló Szindbád tehát pro primo is jó étvágygal bír, nem leplezve ezzel aszkétikusnak éppen nem mondható ételszeretetét. Mert az életbe is lehet szerelmes az ember, főleg, ha kellő mennyiségű kalóriát vesz magához időnként. És ehhez még Krúdy leírása is úgy járul hozzá, hogy olvasva szavait, szinte valódi falatokat ízlelünk.

A test tehát több szinten is érintett, ha Szindbád útjait követjük nyomon. Mégis az az érzésünk, hogy utolérni, megérinteni nem tudjuk, hisz szavakból született, szövegpalástot hord, és arca csupán egy látomás, amit festményekről lepillantó nők és féltékeny urak figyelnek, már nagyon régóta.



vladislav vančura azonos című
regénye alapján (fordította Zádor András)
és egyéb dokumentumok

felhasználásával a szövegkönyvet írta:

Erneyi Bea és
Galambos Péter

Szeszélyes

nyár csehszlovák

vizirevű rendező
galambos péter

Vladislav Vančura

(Hájeve Slezsku, 1891 – Prága, 1942)

Igazi polihisztor. Festőnek készült, de orvos lett (1929-ig praktizált). Mint író, drámaíró, filmrendező, publicista és kritikus szerzett magának nevet. Irodalmi pályafutását görög és latin témájú drámák írásával kezdte még kamaszkorában; ezek később színpadon is megjelentek.

1923-ban jelent meg első novelláskötete, 1926-ban pedig legsikeresebb műve, a *Szeszélyes nyár*. Ezt regények sorozata követte (többek között a magyar témájú *Szökés Budára*).

Tagja, majd vezetője volt a 20-as években a cseh avantgárd egyik jelentős csoportosulásának, a Devětsilnek. Írt forgatókönyveket, sőt filmeket is rendezett, bár ezek nem arattak sikert. 1936-tól a Cseh Filmek Szövetségének lett az elnöke. A besorozást megúsza, részt vett a cseh ellenállási mozgalomban, ám a Gestapo elfogta és kivégezte.



A CSEH „KÖPÖNYEG”

Vladislav Vančura és a Szeszélyes nyár

Vančura a két háború közti cseh irodalom nálunk kevésbé ismert, de annál jelentősebb alakja: a költői-realista cseh irodalom, a hrabali-világ és a cseh írói és filmes újhullám is az „ő köpönyegéből bújik elő”.

Az 1926-ban megjelent kisregény, a *Szeszélyes nyár* nem csupán Vančura legfontosabb műve, de a cseh irodalom rendkívül jelentős alkotása. Hasek *Švejk*-jével emlegetik együtt, és Bohumil Hrabal munkásságának előzményeként tartja számon az irodalomtörténet. Nagyszerű filmet rendezett belőle Jiří Menzel 1968-ban.

Krokovy Vary „fürdőváros” unalmas nyári nyugalomát egy vándor bűvész-kötéláncos és a gyönyörű, fiatal segédje, Anna megérkezése kavargatja fel. A csendes napokon egymást emelkedett stílusú csipkelődéssel szórakoztató három jó barát életét megbolygatja a cirkuszosok érkezése.

A költői lelkületű atya, az anekdotázó órnagy és a filozofáló fürdőmester egy pillanat alatt beleszeret a szépséges Annába, és mindhár-

man megpróbálják meghódítani. A fürdőmester elhanyagolt felesége, Katerina pedig a bűvész bűvkörébe esik.

Mintha a szabadság istene és istennője jelenne meg a városkában, ahol megállt az idő: mind a három férfi szeretné magának Annát, még ha ez végül testi-lelki sebesülésekbe is kerül, Katerina még oda is költözik a cirkuszos kocsiába, de a mutatóványos élet közelről már nem olyan vonzó. A szabadság fárasztó és veszélyes.

Három nap és három éjszaka története, mint a mesében.

Vančura regényének színpadi megjelenésében lezajlik jó negyven év viharos cseh történelme is a '68-as „prágai tavasztól” a '90-es „bársónyos forradalmon” át napjainkig. Hőseink számára mintegy háttérzajként, rádióból és tévéből, zenékben és dokumentumokban szűrődik csak be a külvilág és a történelem – amiről nem vesznek tudomást.

Három nap és három éjszaka kalandjai után ismét helyreáll a csend és a nyugalom, mert a negyedik nap reggelén már csak hűlt helye van a cirkuszos kocsinak... Minden marad a régiben. Vagy talán mégsem egészen?

plakát: ÁRENDÁS JÓZSEF



Schnell Ádám és Söptei Andrea próba közben

VÁROSI NÉPKÖLTÉSZET

Kisregényből vizirevü – korok, tapasztalatok, csehek és magyarok

„Hiába, olyan korban élünk, amely szégyelli a múltat, és ezért igyekszik eltüntetni a nyomait, mint az olyan lány, aki elégeti a szerelmes leveleket, mert nem abhoz a férfihöz megy férjhez, aki neki azokat a szép leveleket írta.”

BOHUMIL HRABAL

Amikor huszonévesen először láttam a *Szeszéhes nyarat*, Jiří Menzel filmjét, nem is tudtam, hogy ez nem egy Hrabal-regényből készült, annyira hrabali hangvételű volt. Később eszembe jutott ez a bájos történet, és elkezdtem foglalkozni Vančura regényével. Mint kiderült, Hrabalra – és a 60-as évek egész cseh újhullámjára – nagy hatással volt a Vančura-életmű. A 19. századi nagy hősről írt regények mellett Vančura hétköznapi hősről is beszél, és a hétköznapi hősök története a hrabali világ lényege. Hrabal élete nagy részét azért töltötte kocsmában (azon kívül, hogy szerette a sört), mert akikkel ott találkozott, azoknak a történeteit annyira a valóság írta, hogy nem lehet jobbat kitalálni. Ahogy ő mondta: „A szájukról vágtam le a mondataikat”. Ő csak följegyezte, amit maga körül halott, így született a közösségi tapasztalatból, „városi népköltészetből” írt költészet.

A cseh Csehov

A Vančura-regény, a *Szeszéhes nyár* egy példabeszéd, mint egy csehovi történet. Vančura a cseh Csehov. Élnek valakik valahol, majd vendé-

gek érkeznek, akik megzavarják és megváltoztatják az életüket, majd elmennek. Ahogy a három nővér Moszkvába akar menni, semmi akadálya, maradnak. Az előadásban a *Szeszéhes nyár* alaptörténetet használjuk, de egy teljesen új mű születik a próbákon, a színpadon.

Hónapokig tartó kutakodás előzte meg a szövegkönyv elkészülését, mert az a gondolat foglalkoztatott minket, hogy kibírja-e ez a 20-as években írt történet, ha áttesszük a közelmúltba. Kibírja, mert Közép-Európában szinte semmi nem változott. Legalábbis azok a reflexek, a világhoz való hozzáállás nem, amit örökölünk az előző generációktól. Élet helyett túlélés. Erőszak és illúzió, monarchikus közgondolkodás és diktatúrák. A '68-as bevonulás után a cseheknek is beszűkült az élet. Menzel például sokáig nem dolgozhatott, Kundera és Forman pedig disszidált. A cseh szellemi élet le lett fojtva. Ki hogy boldogult. Ez volt a kérdés nálunk is. Volt, aki ügynökké lett, volt, aki beilleszkedett, volt, aki ellenállt, és ezért betiltották. Megtörtént esetek dokumentumai-ból, távoli és szűkebb környezetünk történeteiből alakítottuk ki az előadás forgatókönyvét, szövegét. Próbáltuk használni azt a hrabali technikát, hogy amit az élet ír, azt nem lehet kitalálni.

Szeszélyes nyár

Vladislav Vančura regénye alapján (fordította Zádor András)
és egyéb dokumentumok felhasználásával a szövegkönyvet írta:
Ernyei Bea és Galambos Péter

Antonin, Bohus színész – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hugo őrnagy,
Jara színész – SCHNELL ÁDÁM ■ Fülöp atya, Jirka színész – ÚJVÁRI
ZOLTÁN ■ Katuska, Krusova művésznő – SÖPTEI ANDREA ■ Arnostek,
Rendező – FEHÉR TIBOR ■ Karel Gott, Jirka, Ufó, Kisvakond – BAKOS-
KISS GÁBOR ■ Anna – DUNAI CSENGE e. h. ■ Marta Kubisova, Szőke
lány I., Spejbl – KATONA KINGA e. h. ■ Václav Neckár, Őrmester,
Rumcájz, Armstrong – BORDÁS ROLAND e. h. ■ Iveta Bartosova, Szőke
lány II., Hurvinyek – ÁCS ESZTER e. h.

Zeneszerző, zenei vezető: Melis László // Dísztet: Galambos Péter, Libor
Katalin // Jelmeztervező: Kárpáti Enikő // Koreográfus: Blaskó Borbála //
Súgó: Kónya Gabriella // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens:
Kernács Péter

rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 12. – 19 óra

további előadások:
december 13., 19. és 29. – 19 óra | december 20. – 15 óra

Gobbi Hilda Színpad

Generációk

Én már megéltem a '70-es, '80-as éveket, felnőttként ért a rendszer-váltás, Bea viszont fele annyi idős, és fontos ez a generációs különbség, mert így egyszerre több szempontból figyeljük a kort, a történelmet, és ettől lehet a nézőpontunk egyszerre nagyon élő és elfogulatlan. Azt a szemléletet igyekszünk magunk is használni, mint Hrabal, aki megpróbálta Isten szemével látni az embereket, tehát nem ítélni, hanem szeretettel és humorral látni és láttatni őket. Ehhez elsősorban önmagunkkal kell szembenézni nap mint nap, és ez a mi vezérfonalunk. Az önismeretnek mifelénk nincs hagyománya, illetve csak az önismeret hiányának van hagyománya, ami a társadalmi önismeret hiányát is jelenti. Miért nem nézünk szembe a múltunkkal, vagy miért akarjuk szépíteni vagy elhallgatni azt? Ez az „önvilágámitás”, ahogy Hrabal írja.

A *Szeszélyes nyár* variáció az előzőekben említett témára, egyben folytatás is, hiszen a Debrecenben bemutatott Jászai Mariról szóló *Jászai*, a Gulácsy Lajos festőt idéző *Na'conxipánban hull a hó* és a Nemzeti Színházban látható *Boldogságlabirintus* tulajdonképpen egy sorozat részei.

Munka és mű

A munka mellékterméke a mű. Amit mi csinálunk, nem is munka, mi az élettel foglalkozunk: a saját életeinkkel, és mindennel, amit tapasztalunk. Ezeket a tapasztalatokat adaptáljuk az adott szituációra. Minden történetünk nagyon személyes. A személyességet elrejtjük szereplőink álarcá mögé, s minden egyes apró momentumnál arra tö-



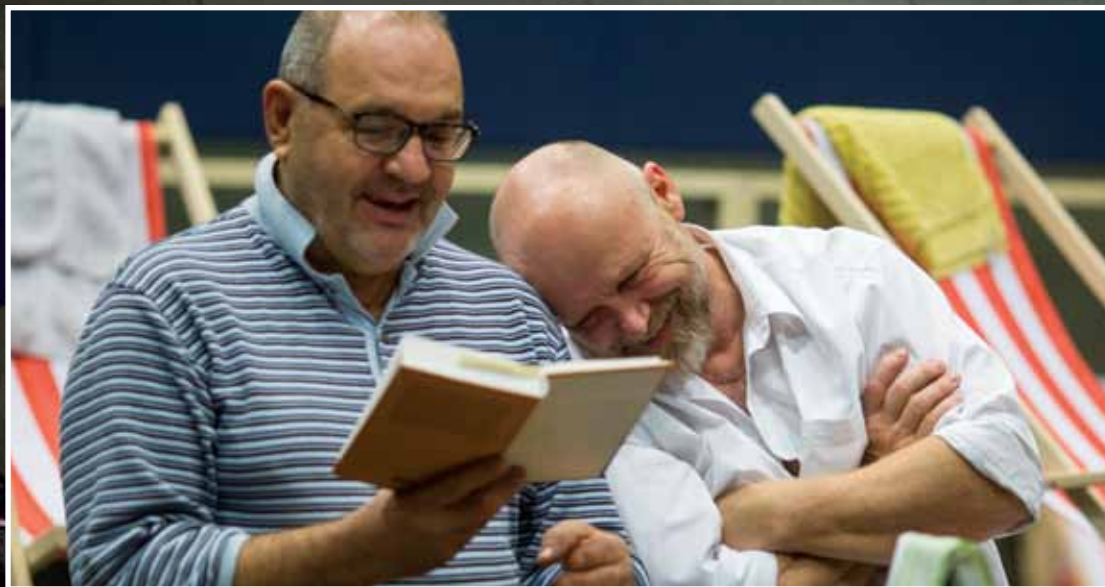
Fehér Tibor, Dunai Csenge e.h. | fotók: Eöri Szabó Zsolt

rekszünk, hogy az nagyon igaz legyen, nagyon emberi. Minden tapasztalatot felhasználunk, legfeljebb egyik vagy másik végül nem kerül bele a szövegkönyvbe, de nem ez a fontos, hanem az, hogy a mában éljünk figyelmesen, és azt, amit látunk, meg is tudjuk fogalmazni. A mindenkori mából el lehet menekülni operettbe, alkoholba, öngyilkosságba, közönybe, sok másba még – de például az alkotásba is.

A Nemzetiben színre kerülő *Szeszélyes nyár* közösségi alkotás, minden alkotó közreműködő világa beépül az előadásba. Fontos a zene: az újrhangszerelt egykori slágerekhez (Melis László) Bea írt új szövegeket, és új dalok is születtek kettejük együttműködéséből.

Amikor ezt írjuk, még minden alakul, formálódik. Ötletek jönnek és beépülnek, biztosnak gondolt részek hullanak ki... Egy próbafolyamat izgalmi. S hogy mindebből, hogyan lesz zenés-táncos csehszlovák vizirevű? Meglátják.

GALAMBOS PÉTER – ERNYEI BEA



PRÓBA KÖZBEN



fotó: Eöri Szabó Zsolt







| fotó: Eöri Szabó Zsolt

HAZÁT ÉS SZERELMET KERESEK

Farkas Dénes önálló estje Osztóján Béla verseiből

A versekkel való találkozás elkerülhetetlen volt, a versek iránt érzett kíváncsiság, hogy úgy mondjam, a tisztelet pedig, azt gondolom, velem született. Különös ajándék ez, ami például a korombeli srácoknál, most már fiatal férfiaknál, nem egyértelműen népszerű, legalábbis nem jellemző, hogy megadatott a versek iránti fogékonyság. Holott ez csak balszerencse lehet, nekem pedig szerencse. Latinovits mondta a versről: „A vers olyan emberi beszéd, ami a dallal, az ősi dallal rokon, rokon avval a kimondhatatlannal, ami már-már titkos, sámáni mesteriség. A vers az ember legtöményebb megnyilvánulása, legárnyaltabb röplése, legforróbb vallomása a létről, a legszentebb, legszebb játék. A kifejezhetetlen körbetáncolása, megidézése, ritka szertartás, míves fohász. Valami, ami születése pillanatában a halhatatlanságra tart igényt.” Ismerve ezeket a sorokat, nincs is nagyon szükségem a szavakkal zsonglórködni, így gondolom én is. Azt talán érdemes hozzátenni, hogy minden korban, mindenki számára befogadható, fogyasztható színpadi anyag. A versmondás nem modoros, archaikus bűgös egy

szomorkás arcú csellós lány mellett, hanem hitem szerint egy végtelen izgalmas, játékos előbeszéd. Sokat jártam a várost nappal és éjszaka verseket mondva másoknak, hol céllal, hol cél nélkül és sokuk számára öröm volt ez az igazság. És amikor sok szerencsés tényező váratlanul találkozik, az embernek alkotni lesz kedve.

Édesapám, Osztóján Béla versei döbbenetes erővel hatottak rám. Úgy éreztem, ha több tehetség szaladgálna bennem, akár én is írhattam volna ezeket. Persze az, hogy a megfogalmazott ügyek, képek, kérdések mennyire azonosak az enyéimmel, talán mégsem annyira meglepő. Identitást és emberi érzelmeket kereső szövegek ezek, amelyek persze természetesek fiatalembereknél, de szerencsére Édesapám különös érzékletességgel tudta megfogalmazni a küzdelmeit, a tévelygéseit, a kereséseit. Az talán nem titok, hogy az előadás díszlete egy romkocsi lesz. Annak minden tulajdonságával, izgalmával, szépségével és rémességével együtt. Keresgélő fiatalok gyűjtőhelye ez, olyanoké, akik kapcsolatokat kötnek, közösségeket alakítanak, csevegnek, hol értel-



Osztojkán Béla

(1948–2008)

Volt esztergályos, marós, 1977-től szabadfoglalkozású író és újságíró. Első generációs cigány értelmiségiként már a rendszerváltás előtt részt vett a roma civil önszerveződések alapításában, 1989 után vezetőként több cigány kisebbségi szervezetben tevékenykedett, az ország egyetlen cigány nemzeti középiskoláját, a pécsi Gandhi Gimnáziumot működtető közalapítvány titkára volt. Alapító-főszerkesztőként jegyzi a Világunk, az Amaro Drom és a Phralipe című lapokat. Művei: *Halak a fekete citerában* (versek, 1981), *Hóesés hűségben* (versek, 1983), *Nincs itthon az Isten* (elbeszélések, 1985), *Átyn* *Jóskának nincs, aki megfizessen* (regény, 1997), *Bölcsek napkeletről* (színpadi meseköltemény, 1998)

OSZTOJKÁN BÉLA:

A küldött

*Nem tudhatom, mit értesz abból,
amit mondok. Mint ezeréves diófa
tudom: a szónak csak akkor van
értelme, ha ugyanúgy, mint a mag,
csírárt, csírárt és gyönyörű bokrot
ereszt az ég felé, amikor elbintik
a földbe.*

mes, hol értelmetlen, hol hasznos, hol haszontalan dolgokról. Valljuk be, a romkocsmák világa számomra csábító, sok ember, sok impulzus, vörös lampionok, kis szerelmi fészkek, dorbézolás, táncolás, sorolhatnám. Az viszont, hogy tartósak, tartalmasak-e az ottani mélynek hitt pillanatok, kérdéses. Egy romkocsmái emléktúra, ez a tervünk.

Régen megfogalmazódott bennem, hogy színpadra viszem az írásokat, a kérdés csak az volt, hogy mikor. Az idő talán eljött, a döntés megszületett. A legjobb múzsa a határidő. És ráadásul Édesanyám szerint Édesapám örülne is neki... de az is tény, abban is biztosak vagyunk, bele-beleszólna a szerkesztésbe. Félretéve a tréfát, ha nem is hőstett, de valami misszió előadásá formálni a verseket, mind a műfaj, mind az egyik szülőm előtt tisztelegve. Emlékszem, másodévesek voltunk az egyetemen, amikor beszédórára kortárs verseket kértek, és kézenfekvőnek tűnt, hogy Édesapámtól viszek anyagot. Megtörtént a választás, majd átmentem hozzá, és tulajdonképpen bejelentettem, hogy tőle viszek verseket és hogy melyeket. Összeráncolta a homlo-

kát, és azt mondta: ne, ne azt, az nem jó vers. Mondtam, dehogynem. Mondta, dehogyis. Kérdeztem, akkor melyiket. Megmondta. Erre teljes természetességgel feltettem az első kérdést, ami megfogalmazódott bennem: hosszú? Hosszan rám nézett, és azt mondta, hogy ilyet soha többet ne kérdezzek egy írótól. Azóta természetesen megértettem, mit jelentett ez a válasz. És igen, benne lesz a rossz, és benne lesz a hosszú vers is az estben.

Sok lelkes pillanat kötődik az előkészületekhez és a próbálkozásokhoz, amiben még jócskán benne vagyunk. Olyan emberekkel való találkozás, akiket szintén izgat, akiket szintén érdekel az ilyenfajta színpadi fogalmazás. Sok ébren töltött éjszaka, sok biciklizés szöveget su tyorogva és a döbbenet, hogy a dolognak egyszer csak lelke lesz, ha úgy tetszik önműködően életre kel, majd terelget minket. Sok fiatal, sok idős embert, sok nőt és sok férfit, sok szóke és sok barnahajú embert várok nagy szeretettel az előadásra!

FARKAS DÉNES

„Hazát és szerelmet keresek”

Osztojkán Béla versei

Színpadra alkalmazta: Farkas Dénes és Sarlós Dávid // Dísztet, jelmez: Holjencsik Anna Vita // Vetítés, videótechnika: Sarlós Dávid // Zene: Lakatos Róbert

a verseket előadja és az előadást rendezte:

Farkas Dénes

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 11. – 19 óra 30

Bajor Gizi Szalon



Weöres Sándor

Psyché

játsszák: ÁCS ESZTER, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN NÁNDOR,
BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND, FÜLÖP TAMÁS, KATONA
KINGA, KOVÁCS ANDRÁS, KRÁNICZ RICHÁRD, KRAUSZ GERGŐ,
MIKECZ ESTILLA, NAGY JOHANNA, ROEHNELT ZSUZSANNA,
STEFÁNSZKY ISTVÁN, VAS JUDIT GIGI

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Ügyelő: Kabai Márta, Géczy István

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. november 21. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

további előadások: december 27., január 7.

(szabadtéri premier: 2015. augusztus 6. • Gyulai Várszínház)

*a Kaposvári Egyetem a Gyulai Várszínház és a Nemzeti Színház közös
produkciója*

Az előadást 18 éven felülieknek ajánljuk!



PSYCHÉ



Lázadás, szabadság, szerelem.
Ami egyszerre fölszabadító és
halálos, szárnyakat ad és összetör,
elpusztít. Weöres Sándor tobzódó és
szertelen költői világában játszódik
Vidnyánszky Attila kaposvári
színészosztályának előadása.
Anyagi és szellemi, testi és lelki,
valós és képzelt kísértések és
kísértetek, tüllök és fátylak között,
a közel és mégis távol érzetének
tűnékenységében nagyon személyes
hangon szólalnak meg a fiatalok. Az
előadás különlegessége, hogy nem egy,
hanem minden női szereplő Psyché,
hiszen minden nőben ott él, szunnyad
vagy kitörni kész a lázadó, szabadságra
és szerelemre vágyó Psyché.



| fotó: Eöri Szabó Zsolt





KÖRHINTA

Próza, zene, tánc és „fölszeng benne a szerelem”

Szerelem, föld, házasság, érdekek. Vajon melyik a fontos? A fiatalok boldogsága, vagy hogy – évszázadok paraszti törvénye szerint – egyesüljenek a birtokok, amelyek majd megélhetést jelentenek egy új család számára. Szerelem? Lehet-e a pillanat boldogságára jövőt építeni? Erősebb a társadalom, a „földhöz a föld törvénye”, a józan ész, mint két ember egymás-akarása?

– A szerelemért érdemes élni, küzdeni. Hitet lehet meríteni belőle – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Ez a *Körhinta* történetének magva. Erről szól a Nemzeti Színház előadása is. Két férfi ugyanazt a lányt akarja. A lányt a szíve a szegényebbhez húzza, míg a szülei a módosabbhoz adnák. A lány a szívére hallgat. Törőcsik Mari úgy emlékszik, hogy Jean Cocteau azt mondta: a *Körhinta* azért nagy film, mert „fölszeng benne a szerelem”. A történet egyszerű, éppen ezért úgy tekintünk a *Körhintára*, mint egy görög drámára. Ismerjük a történetet, ahogy az ókori színházban is mindenki ismerte a mítoszokat, azok szereplőit, sorsát. Nem lineárisan mesélem el a történeteket, egyfajta mozaikszerűség, párhuzamosság jön létre, az alaptörténet amúgy is kihagyásos, balladisztikus.

– Vagyunk ötven színész a darabban, és van negyven táncos. Ha nyolcvan láb a csizmát és a kemény sarkú cipőt odavágja a színpadhoz, az robban. A tánc vadállati – mondja az öreg Patakit alakító Cserhalmi György. – A néptánc nem bír megöregedni. Minél ősbibb, annál fiatalabb. Olyan „nyelv” – szemben azzal, amit beszélünk –, amin

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

Körhinta

Pataki István – CSERHALMI GYÖRGY m. v. ■ Patakiné – SZÜCS NELLI ■ Bíró Máté – IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA ■ Mari – KISS ANDREA e. h. ■ Farkas Sándor – FARKAS DÉNES

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncgyűttes

Zeneszerző: Lakatos Róbert // Dísztettervező: Mira János // Jelmeztervező és dramaturg: Vincze Zsuzsa // Rendezőasszisztens: Kernács Péter // Súlygó: Kónya Gabriella // Ügyelő: Dobos Gábor

Társrendező-Koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 4. – 19 óra

december 27. – 15 és 19 óra

Nagyszínpad

egy sor ember egyet akar. Ebben az örvénylésbe ragad bele az előadás. Az életbe!

Mindazok, akik látták a *János vitéz* és a *Johanna a máglyán* rendezését, megtapasztalhatták, hogy Vidnyánszky az érzelmek sodró erejét grandiózus színpadi kompozíciókban viszi színre. A nagyszerű szereposztás mellett a produkció dinamizmusáért a Nemzeti Táncgyűttes felel. Műfajokat átívelő, a prózát, a táncot, a zenét egyesítő költői színházi előadás a *Körhinta*.



Nagy-Kálózy Eszter és Horváth Lajos Ottó

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Theseus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – REVICZKY GÁBOR ■ Gyalu / Oroszlán – KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövr / Hold – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Tüü Zsófia

Rendező: David Doiasvili

mikor? hol?

december 21. – 19 óra • Nagyszínpad

Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Szárnyalás a vágyaink diktálta álom és a valóság között

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítőn látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk a szerző, Shakespeare és a rendező, David Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? És közben időnként Stromae *Formidable* című száma szól. Akkor mégis csak itt vagyunk a mában? Leginkább mégis az álom és a valóság között utazunk.

A grúz David Doiasvili rendezte előadásban is fontos szerepet tölt be a humor, a derű, de az csak akkor tud igazán érvényesülni, ha mellette ott van a folyton változó emberi érzelmek, viszonyok erőteljes drámája is.

A *Szentivánéji álom* szereplői egy furcsa beavatáson esnek át valahol az álom és a valóság határvidékén. Mert ahogyan az életben is gyakran

előfordul: a szerelem, a legerősebb emberi érzés olyannyira felkavar bennünket, hogy nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és a valóság között. Sőt, előfordulhat, hogy az álmainkban átélte intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál.

Az előadás szereplői a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és a rendezés ezt a nyelv eszközeivel is érzékelteti. Az első felvonásban, ahol még a realitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb fordítása hallható. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatos álom során Arany János 19. században készült szövege hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű”. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már: számukra hol az álom, és hol a valóság.



Bánsági Ildikó és Blaskó Péter

CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

Márai Sándor két egyfelvonásosa

Márai Sándor elégikus és fájdalmas hangulatú műveinek meghatározó témái a polgárság, a műveltség, a kultúra hanyatlása, a pusztulás fájdalmas számbavétele és szemlélése, de ugyanígy izgatja a művészlét, az öregedés kérdése, a férfi-nő viszony bonyolult szövevénye... Akár nagy kérdéseket boncolgat, akár a hétköznapi élet zugaiba tekint be, regényeit, novelláit, színműveit átlengi a jól ismert csehovi életérzés, és mindig lappang történeteiben valami élettitok is. Könyveiben nagyszerű stílusérzéssel tudott feszültséget megteremteni.

Márai Sándor – két egyfelvonásos

Családi kérdés

Lajos – BLASKÓ PÉTER ■ Eszter – SÖPTEI ANDREA ■ Flóra – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Befejezetlen szimfónia

Alice – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Edit – TÓTH AUGUSZTA

Díszlet: Antal Csaba // Jelmez: Kiss Beatrix // Zeneszerző, dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súly: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Árkosi Árpád

mikor? hol?

december 2., 22. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

A színházban – a nézők és az alkotók számára – a tét az, hogy megteremtődnek-e az irodalmi szövegekből húsvér alakok és valódi, izzó színházi helyzetek. Kísérlet ez az előadás arra is, hogy a „salon-Márai” ismert hangulatain túl az író „drámai” arcát is felfedezzük. A két egyfelvonásos más és más távlatból tekint az életre: nagy eszmék körül forog a *Befejezetlen szimfónia* története, a kis életek kérdéseit kutatja a *Családi kérdés*.

A *Befejezetlen szimfónia* egy amerikai és egy európai nő találkozása, valamikor a második világháború után. A két nő egymással összefonódó sorsának háttérben ott áll a zseniális zeneszerző, aki a világ által várt Európa-szimfónia megkomponálását tervezi. A háború utáni években, a jövőbe vetett remény idején, a kibontakozni látszó „közös” Európa szimbóluma a megkomponálandó zenemű. De vajon megírható ez a mű? Másként fogalmazva: létrejöhet a „közös” Európa? Más történelmi helyzetben, de ma is hasonló kétségek fogalmazódnak meg bennünk ez ügyben, mint az egykor kiábrándultságának hangot adó Máraiban.

A *Családi kérdés* egy öregedő férfi és egykori szerelmének a végrendelkezése, feltehetőleg utolsó találkozása. Ez az elmagányosodó nő egy árvát fogad magához, mert vágyik szeretetet adni (és kapni), és ez a lépése vezet ahhoz, hogy sor kerül régi, elfojtott vágyaik kimondására. „Mindenkinek joga van egyszer az életben kimondani az igazat” – írja Márai, aki ebben a darabjában azt is megfogalmazza, hogy két ember közös élete a szeretet gesztusával kiteljesedve is véget érhet...

FEDÁK

Személyiség, tehetség, siker és megaláztatás –
egy nagy művész sorsa

„Súlyos teher van annak a színésznek a vállán, aki főszerepet játszik! Minden egyes szereplőre figyelnie kell, hogy el ne kanászodjanak. Mert ilyesmire nagyon hajlandók a magyar kollégák. Akinek nem inge, ne vegye magára! Tisztára azt hiszik, hogy szívességből játszanak. Mi fizetett alkalmazottak vagyunk, és a pénzért, amit kapunk, teljes odaadással kell dolgoznunk. A felelősségérzetet kellene legelső sorban tanítani a színiiskolákban... De a kötelességtudathoz intelligencia is kell” – írta egykor Fedák Sári, aki a magyar színjátszás egyik legnagyobb alakja volt.

Ady ezt írta róla: „Ő első Fedák Sári. Egy és szuverén. Valaki és teljes valaki. Egyéniség.” A komoly Németh László is rajongott érte: „Íme a Magyar Operett. Egy asszony, aki nagy egyéniség, s amellet elég ripacsirta, hogy jól tudta érezni magát, sőt hitt is ebben a flitteres, nagyherceges operettvilágban...”. Rákosi Jenő szerint „ellenségei csúfolják, hogy Zsazsa a lábával énekel. Nem is tudják, mily nagyon igazat mondtak. Az igazi művész: hangszer. A keze, a lába, a feje, a dereka, mindene. Azért van az, hogy Fedákkal megtelik a színpad, ha bejön. Ez az igazi primadonna.” Neve fogalom lett a magyar színháztörténetben, (és a kártyások körében is, hiszen a „fedáksári” a rablólútliban hatalmas nyereséggel kecsegtető kontra).

Fedák tizennyolc évesen került Beregszászról Pestre, és hamarosan már a világot jelentős deszkákon állt. Sztár lett belőle. Előbb Pesten, aztán Bécsben, Berlinben és New Yorkban is. A közönség megdöbbsent, amikor bő gatyában és karikás ostonnal lépett Kukoricza Jancsiként

Fedák Sári

Fedák Sári – SZÜCS NELLI

Díszlet: Szűcs Nelli, Oleksandr Bilozub //
Jelmez: Vecsey Kinga // Video: Jóvér Csaba //
Zenei vezető: Kovács Adrián //

Színpadra alkalmazta: Szűcs Nelli és Dávid Zsuzsa

Rendező: Dávid Zsuzsa

mikor? hol?

december 1., 22. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

színpadra a Király Színházban több mint ötszázszor. Hozzáment Molnár Ferenchez, de két dudás nem fért meg egy csárdában, viharos házasságuk jeleneitől hangos volt Pest és a sajtó. Híres kép az első világháború idejéből: Fedák ápolónői ruhában felmos, a képaláírás: Zsazsa súrol. Rosszkor volt rossz helyen a kommün idején és '45-ben is. Az előbbi tévedésért kommunistának, az utóbbi miatt fasisztának bélyegezték. Ez utóbbi vád – egyetlen feljelentésre alapozva – bizonyíthatatlan volt, de végzetes. Börtön, kitelepítés, megaláztatások következtek. '54-ben még felcsillant a lehetőség, hogy Nyíregyházán színpadra áll a Nagymama címszerepében, de nem volt már visszaút, csak a betegség, a végső összeomlás és a halál.

A beregszászi Szűcs Nelli idézi meg földije alakját, személyiségét, a tehetség megfelfejthetetlen titkát, a sikert és annak súlyát. Nem a sztárlet felszínes csillogását, hanem azt, ami e mögött rejlik. Azt a titkot.





| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Törőcsik Mari 80 éves. A Körhinta Marijaként robbant be a köztudatba 1956-ban, és még ma is játszik színpadon, filmen. Kivételes pálya az övé. A magyar színjátszás és a magyar film meghatározó egyénisége. Az egyetlen, aki magyar színésznőként világsztár lett.

Közel 130 színházi és száznál több filmszerep, rádió és tévéjátékban nyújtott alakítás fűződik a nevéhez. A Nemzeti Színház társulatának tagja volt 1958 és 1979 között, majd 2002-től újra – vagyis immár 33 éve.

„VELEM MÉG MINDIG DOLGOZNI AKARNAK...”

Törőcsik Mari – hat évtized a színpadon

Törőcsik Mari színészi pályafutását mindörökre meghatározta, hogy 1956-ban a Blaha Lujza téren álló Nemzeti Színházban mutatkozott be. Azon a színpadon játszott, melyen néhány évvel korábban még Bajor Gizi, Somlay Artúr és Bartos Gyula is fellépett. Ráadásul néhány pályatársa, így Mészáros Ági, Makláry Zoltán, Gobbi Hilda és Lukács Margit őrizte a régi Nemzeti játéktílusát, szellemiségét.



Vendégként a Nemzetiben Peachumné szerepében 1981-ben. (Bertolt Brecht – Kurt Weill: Háromgarasos opera, rendező: Jurij Ljubimov)
| fotó: Benkő Imre

A kiváló művészekről szóló írásoknak visszatérő mondata, hogy már első színházi szerepére felfigyeltek a kritikusok. Töröcsik Mari bemutatkozására ez nem igaz: hiába voltak filmsikerei, hosszú időbe telt, amíg egyhangúlag dicsérték színpadi játékát. Szerencséjére igazgatója, Major Tamás bízott benne, de az még a direktort is meglepte, hogy csak tíz év után fogadták el Töröcsik Mari személyiségét maradéktalanul. A színésznő addig többnyire a nagy tekintélyű kritikus, Kárpáti Aurél szavaiba kapaszkodott, aki 1958-ban ezt írta róla Ibsen *Peer Gynt* című drámájáról szóló bírálatában: „Solvejg szűkszavú szerepében is meggyőző jelét adja kivételes színészi tehetségének, közvetlen alakítóképességének és egyéni bájának.”

A szürkeség áttörése

Töröcsik Mari 1971-ben pályakezdésének nehézségeiről is beszélt Galsai Pongrácnak: „Színpadi létezésem sokáig bizonytalan volt. Csak mutáltam a térben. Nem tudtam betölteni. (...) A színpadon a mozdulatok nyíltabbak, szélesebbek. Mégis természetesnek kell lenniük. De hány álmatlan éjszakára van szükség, amíg az ember ezt megtanulja! S ugyanakkor a bensőséges színészi alkatán se kövessen el erőszakot. Tisztának lenni, egyszerűnek, igaznak, súlyosnak. Ha kell, szürkének is. De úgy, hogy ez a szürkeség a harmadik emeleti karzatig felcsapjon!”

A szürkeség igazi áttörése 1959-ben kezdődött. A Nemzeti Színházban az orosz Grigorij Konszkij Töröcsik Mari kedvéért rendezte

meg Alekszej Arbuzov *Tánya* című színjátékát: „Mind a mai napig hallom, ahogy a nézőtérrel ismételtette, hogy energicsni, Mari, energicsni! Amit én pontosan értettem, mert elmagyarázta, hogy mindenhez, még egy halkabb sóhajhoz is belső energia kell. Anélkül a színpadon semmi sem megy” – idézte fel a színésznő Szabó G. Lászlónak a *Vasrózsa* című „beszélgető-könyvben”.

Erről az előadásról született Pilinszky János szabálytalan kritikája, ami arról tanúskodik, hogy a költő az elsők között ismerte fel a színésznő egyedi emberábrázoló tehetségét: „A színészek túlnyomó többsége alakító művész, megformálja a figurát. Töröcsik Mari ritka kivétel, ő nem alakítja, ő táplálja szerepét, lázas ihlettel és folyamatosan. A színpadi alak számára nem kész ruha, mit estéről estére magára ölt: szemünk láttára, pillanatról pillanatra emeli ki szerepét önmagából és szövegéből, a teremtés forrón csupasz és kockázatos gesztusával.”

A szakmai elismerést csakhamar közönségsiker követte: Töröcsik Mari 1968-ban Iglódi István rendezésében a Katona József Színházban Leonyid Zorin *A varsói melódia* című kétszemélyes darabjában Helga szerepében hódított.

Majorral együtt

A Nemzeti Színházban Töröcsik Mari Major Tamással dolgozott a legtöbbet. A *Vizkereszt vagy amit akartok* volt 1960-ban az első, és a *Téli rege* 1978-ban az utolsó közös munkájuk. Shakespeare mellett szín-



Trill Zsolttal a Brand című előadásban (rendező: Zsótér Sándor, Nemzeti, 2015) | fotó: Eöri Szabó Zsolt

„...nem húzódik vissza kiváltságai mögé, s nem tetszeleg a nemzeti színjátszás nagyasszonyának szerepében. Nem a saját múltja, hanem a színészet jelene és jövője érdekli. Nem siratja fiatal éveinek színházát, helyette ifjúi kíváncsisággal tekint az újra. Csaknem állandóan színpadon van.”

re vitték Csokonai Vitéz Mihály, Örkény István, Peter Weiss, Peter Hacks, Németh László és Molière egy-egy művét. Nemcsak Major Brecht-adaptációi – Töröcsik Mari 1968-ban *A vágóhidak Szent Johanna*-jában a címszerepet, 1972-ben *Aszecsuanai jölelekben* Sen Tét alakította – gerjesztettek éles polémiákat, heves vita bontakozott ki 1971-ben a *Romeo és Júlia* színreviteléről is.

Töröcsik Mari Mészáros Tamásnak 1974-ben így vallott a nemzeti színházi műhelymunkáról és Majorról: „Kétségtelen, hogy a szakmát Majortól tanultam meg. Ő nagyon sokat tud arról, hogy mi a színház és a színészet, és én értek is az ő nyelvén. Sajnos sokszor úgy van, hogy az elgondolásai jobbak, mint a végeredmény. Így volt ez a *Romeo és Juliánál*. Ahogy múlik az idő, egyre jobban tudom, hogy Majornak jó elképzelései voltak, de mindannyian gyávák voltunk kivitelezni.”

Töröcsik Mari életében a Nemzeti Színház átszervezése döntő változást hozott: 1979-ben megvált a társulattól, s a győri Kisfaludy Színház művészeti vezetője lett; majd 1980-tól 1990-ig a Mafilm színtársulatának a tagja. Ezt követően a szolnoki társulatban játszott.

A szabadúszó-létben kiemelkedő rendezőegyeniségekkel találkozhatott: Harag Györggyel, Vámos Lászlóval, Iglódi Istvánnal, Ruszt Józseffel, Maár Gyulával, Babarczy Lászlóval, Ascher Tamással, Fodor Tamással, Zsámbéki Gáborral.

Érzéki lábfej és sikertelen igazgatás

A korszak meghatározó alakítása a Nemzeti Színházhoz fűződik: 1981-ben Jurij Ljubimov itt rendezte meg Bertolt Brecht *Háromgarasos operáját*. Töröcsik Mari Peachumné szerepét kapta. Nánay István érzéketlen kritikában számolt be alakításáról: „Olyan a teste, mintha nem lenne benne csont; mint a colstok, állandóan összezsugorlik – így fejezi ki a színész Peachumné alkoholtól fizikailag szétesett voltát.

(...) Amikor a szexuális szolgaságról dalol, kibújtatja lábát a papucsából, lassan, kecses ívben, kacéran felemeli, lábfeje érzéki hullámmozgása közben lábujjait szétfeszíti, majd hirtelen összezárja, s a stófa végén elégedetten visszadugja lábát a papucsba. Alig néhány mozdulat, s az egy helyben álló színész feltárja figurájának lényegét.”

A magyar színházművészet megújulásában és Töröcsik Mari művészi útkeresésében egyaránt fontos állomás a *Száz év magány* című Márquez-regényből 1990-ben Szolnokon készült előadás. Taub János rendező ekkor találkozott először Garas Dezsővel és Töröcsikkal, s talán itt fogalmazódott meg színház-alapítási tervük. A tervezgetést tettek is követték, s 1993-ban a Nagymező utcában megnyílt a rövid életű Művész Színház.

Töröcsik Mari, hogy a kezdeményezésnek hitele legyen, maga vállalkozott az igazgatásra. Az új színházat azonban barátságtalan hangnem fogadta a bulvársajtóban, s már a harmadik héten kimondták, hogy megbukott. Az igazgatónót személyében is támadták, a fenntartótól még fegyelmit is kapott (!), keserű szájjal vonult vissza. „Nem értett a színházigazgatáshoz” – talán még azok is így mentegették magukat, akik rábeszéltek, hogy vállalja el a direktori feladatot.

Alfölditől Zsótérig

A Művész Színházban Anatolij Vasziljev 1994 tavaszán *A nagybácsi álma* című Dosztojevszkij-novellából rendezett színjátékot. Ezzel Töröcsik Mari alkotóművészetében új fejezet kezdődött. Nem volt egyszerű Vasziljev rendezésében szerepelnie, de a színész – ahogyan Koltai Tamás megörökítette – „élvezte a szakmai kihívást, azt, hogy egészen másképp kellett játszania, mint megszokta, szinte koreografikusan építette föl a szerepét, gesztusokból, artikulált hangokból, a jelenlét súlyából.”



Éjjeli menedékhely (rendező: Viktor Rizsakov, Nemzeti, 2014) | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Az előadással az orosz rendező nem lehetett maradéktalanul elégedett, nem is tudta teljességgel befejezni, s a közönségnek sem tetszett; ez azonban nem befolyásolta kapcsolatát Törőcsik Marival, aki 1995-ben Vasziljev moszkvai színházában eljátszhatta *A nagybácsi álma* női főszerepét – magyarul; majd 1998-ban Szolnokon, 2009-ben Kaposvárott dolgoztak ismét együtt. A kaposvári bemutató – Marguerite Duras: *Naphosszat a fán* – különösen emlékezetes, hiszen a színésznő súlyos betegsége után ebben az előadásban tért vissza a színpadra – vagyis az életbe.

Törőcsik Mari 2000-ben a Nemzeti Színésze lett, majd 2002-ben ismét a Nemzeti társulatába szerződött. De nem húzódik vissza kiváltságai mögé, s nem tetszeleg a nemzeti színjátszás nagyszónyának szerepében. Nem a saját múltja, hanem a színészet jelene és jövője érdekli. Nem siratja fiatal éveinek színházát, helyette ifjú kíváncsisággal tekint az újra. Csaknem állandóan színpadon van. Elfogadta Vidnyánszky Attila felkérését 2003-ban, és részt vett a beregszászi társulat nyári előadásában, a Gyulai Várszínházban. Fellépett a Krétakör előadásán és a Maladype Színházban. Játzott, játszik Eszenyi Enikő, Bocsárdi László, Alföldi Róbert, Ács János, Csizmadia Tibor, Zsótér Sándor, Viktor Rizsakov rendezésében.

„Az én koromban már nem szedik szét az embert. Engem meg mindig hívnak, velem még mindig dolgozni akarnak” – mondja nem kis büszkeséggel 2013 márciusában Szabó G. Lászlónak.

Pályatársait, az új színésznemzedék jeles alakjait nem patetikus szólamokkal, hanem a közös munkával kapcsolja a Nemzeti Színház évszázados szellemiségéhez Törőcsik Mari. Hogyan is biztatták a Blaha Lujza téren kezdő színésznőként idős kollégái? „Nem mindenki a Nemzeti része, aki tag. De te be fogsz épülni a falak közé.”

GAJDÓ TAMÁS

„Nagyszerű tulajdonsága azonban, ha élethalál harcot kell vele vívni egy szerepért, hogy amíg nem teszi magáévá a rendezői instrukciót, addig nem hajtja végre. Szóval nem azért csinálja, mert neki ezt mondták, hanem azért, mert megértette, vagy igyekezett magáévá tenni, vagy kemény küzdelem, álmatlan éjszakák árán magáévá tette. Ilyen nagyon kemény küzdelmeink, álmatlan éjszakáink, gyakran igen éles hangú vitáink voltak Törőcsik Marival, de azt nem voltam hajlandó elhinni, hogy soha nem lesz belőle színésznő.”

Major Tamás

„Józan és sugallatos egyszerre. Ezt a szélsőséges és nagyszerű elmentmondást csak zseniális művész tudja elviselni és megvalósítani. Kivételes lélek, ki egyszerre senkié és mindenkié... Törőcsik Mari – jelképes jelenet – egy vidám álarcot tép le magáról. Ami a maszk mögül kitűnik, nemcsak egy síró, elmaszatolt arccoska, hanem valami, amivel alig lehet szembe nézni. Törőcsik Mari arca. Életének, szerepeinek, tehetségének örökös, mezítelen tápláléka.”

Pilinszky János

„Először is a szeme. Ez furcsa. Nagyon rég volt, együtt játszottunk a *Téli regében* a Nemzetiben. Akkor én ott tanultam tőle valamit. Olyan a szeme, mint egy drótkötélpálya. Soha nem eshetsz le, ha rád néz. Fenn tart a levegőben az erejével. Azzal, ahogy néz. Ahogy ma mondják: kontaktust tart. Néz rád, és tudod, hogy nem zuhansz le. Megtart a pillantása.”

Cserhalmi György

„A beszédmodorát például számos fiatal színésznő utánozza, de a színpadi megoldásait nem látják át. Mondok egy példát. Hogy ő mikor mekkora a színpadon. Hogy milyen magas, mi a súlya. Ő azt nagyon tudja váltogatni. Egyszer megnő, máskor sokkal kisebb és törékenyebb, mint valójában. Ilyeneket is tud. Ezért nehéz róla tudományosan beszélni. Minden játékosága és az életben felvett modora ellenére igazi komolyság van benne, ami csak a valóban jelentős művészekre jellemző.”

Zsámbéki Gábor

„Nem igaz, hogy törékeny, idős asszony. Nem az. Maratoni futó. Eleinte teljesen öntudatlanul csinált dolgokat, aztán egyre tudatosabb lett. Ha olykor el is kábul magától, vérfagyasztóan tudja, azonnal felismeri, ha valami rossz. És miért ne kábulna el? Az övé. Dicsérje meg magát. Az első napokban csak vele próbáltam. Reszkettem, dadogtam, gyomrom a torkomban, hatszázszor leizzadtam. Ő ezt látta, észrevette, rendezőurazott, én meg úgy éreztem magam, mint egy kisfiú. A szöveget meghúzta, áthúzta, helyenként elmondhatatlannak tartotta, de azt is olyan rafinált édességgel közölte, hogy ne bántson meg.”

Zsótér Sándor



Repülünk, Mari! Soós Imrével a Körhintában (1956)

AZ ELSŐ HATVAN ÉV

Töröcsik Mari, a filmszínésznő

A Körhinta Pataki Marijától a Kölykőn és Elektrán át az idős díváig több mint száz karaktert formált meg. Töröcsik Mari a filmvászonon mindig kettős szerepben tűnt fel: általa megismerhettünk egy-egy új sorsot, ugyanakkor újra találkozhattunk vele.

Hogyan lehet ismerőssé tenni az ismeretlent – ennek fortélyait aligha tanítják a színészképzésben. Miért tudunk azonosulni egy tanyasi parasztlánnyal, egy nagyvárosi csitrivel, a kormos képű munkással, a dohányzástól érdes hangú értelmiséggel, a halállal szembenező idős asszonnyal, a kiöregedett dizőzzel, ha mindvégig ugyanazt az arcot látjuk is? Ez nem elsősorban apró gesztusok, jól időzített levegővételek, és előnyösen felvett közeli kérdése. Vagyis alapvetően nem mesterségbeli tudást igényel. Hanem jelenlétet. Töröcsik Mari hat évtizede van jelen a filmekben és az életünkben.

Sémák nélkül

Töröcsik Mari az 1950-es években, vagyis a sematizmus korában tűnt fel először a filmvászonon. S talán éppen azért keltett feltűnést, mert neki nem voltak sémái. Hogyan is lehettek volna? Az operettszakos növen-

déknek három vizsgájára sem jut ideje a forgatások miatt. Még csak elsőéves színművészeti főiskolai hallgató, amikor Fábri Zoltán elhívja a *Körhinta* című filmbe. A legjobb kezekbe kerül. Fábrit nem önálló világot építő szerzői filmesnek, hanem irodalmi alanyból dolgozó, nagy tudású mesternek szokták tartani, pedig kivételes rendezőszemélyiség volt. A *Körhinta* minden képkockáján is ez köszön vissza. Olyan magabiztosan mozog a técszpropagandának látszó szerelmesfilm két fiatal főszereplője – Töröcsik Mari és társa, a tragikusan korán elhunyt Soós Imre –, mintha ezer éve volnának a pályán. Megalapozó erejű alakítások ezek. Szárnyaló boldogságuk a körhintán, ahogy Soós Imre világgá kürtöli lelkesedését – „Repülünk, Mari!” – egy pillanat alatt bevési a két színészt a filmtörténetbe. Pataki Mari és Bíró Máté szerelmi története, táncról izzadt homlokuk, eszköztelennek tűnő játékuk, nyílt tekintetük nem csak a magyar nézőket babonázza meg. „Anélkül, hogy a húszéves művésznő tudott volna róla, ő volt a fesztivál legnagyobb sztár-



Déryné, hol van? – amiért a legjobb női alakítás díját kapta Cannes-ban 1976-ban. A képen Major Tamással. | fotó: Morvay Pálma

ja, ő érdemelte volna az Arany Pálmát” – nyilatkozta François Truffaut az 1956-os cannes-i filmfesztiválon. Végül a francia rendezőnek is igaza lett. Töröcsik Mari 1975-ben kiérdemli Cannes-ban a legfontosabb európai elismerést Maár Gyula *Déryné, hol van?* című filmjében nyújtott alakításáért. De addig még sok víz lefolyt a Dunán.

E két mozi között eltelt húsz évben Töröcsik Mari pályájában akadnak termelési filmek, irodalmi adaptációk, és a magyar újhullám dicsőségéből is jut aranypor a színésznőnek. Alakít kádári nőszemélyt: kétbalkezes munkáslányt, aki beleszeret a brigádvezetőjébe (*Kölyök*, 1959). Smicisapkában álmodozó mosodai dolgozót Herskó János *Vasvirágjában*, és civakodó feleséget a rendező másik népszerű munkájában, a *Két emelet boldogság* című lakótelepi vígjátékban. E két 1960-ban bemutatott filmben már a kor ünnevelt sztárjaival – Várkonyi Zoltánnal, Avar Istvánnal, Dayka Margittal, Domján Edittel, Krencsey Marianne-nal – dolgozik együtt.

Jancsó, Makk, Maár

A termelési filmek „korunk hőse” szerepei mellett ugyanebben az időszakban viszontlátjuk a megszokott naivaként számos irodalmi adaptációban is. Egy tragédia áldozataként tűnik fel az 1958-as *Édes Anna* címszerepében. Nemecsek édesanyját alakítja Fábri Molnár-adaptációjában (*A Pál utcai fiúk*, 1969). Ezek a szerepek és Ranódi László rendező irodalmi feldolgozásai (*Légy jó mindhalálig*, 1960; *Pacsirta*, 1963) átmenetet képeznek a következő nagy színészi korszak előtt.

„És tizennyolc évi filmezés után találkoztam Jancsóval, akiről tudtam, hogy nem arra van szüksége, hogy én milyen szinten személyesítsem meg egy jellemet, hanem neki éppen a személyiség kell, akit belehelyez a maga világába. És ez nekem nem volt kis dolog. Például, hogy fölfedezte a járásomat. (...) Ámulattal néztem, hogy Jancsó kimegy a pusztára, teremt egy világot, és nem zavart, hogy ebben én nem játszhatom el azt a skálát, amit esetleg tudnék. Annyira érdekelt maga a munka, hogy nagyobb öröm volt végigmenni a pusztán; az nekem akkor színészi feladat volt. Nem mondom, az *Elektránál* már előfordult, hogy irritálta a személyiségem, például amikor az előtérben táncolok, közben pedig a háttérben megy a Jancsó-koreográfia, bizony fölcsattant, hogy agyonjátszom, hiába feleltem, hogy azt csinálom, amit mond, meg se rezdülök; ideges lett attól a tényről, hogy előtérbe hozta Elekt-rát, súlyt adott neki. Végül is a jelenet a kész filmen már Jancsót sem zavarta, és akkoriban engem is teljesen kielégített, hogy ő mit lát meg bennem” – emlékszik vissza Töröcsik Mari 1982-ben a *Filmvilágban*. Semmi kétség, az 1967-es *Csend és kiáltás* című Jancsó Miklós-filmrel már az érett nő lép a filmvászonra.

Igazán akkor látja meg benne az arcát a magyar újhullám, amikor elvállalja Luca, az 1956-ban bebörtönzött férjét (Darvas Iván) hazaváró asszony szerepét Makk Károly *Szerelmem* című klasszikusában. Eltelt tizenöt év a *Körhinta* óta, és ismét összekerül egy nagy páros. A rendező eleinte ugyan nem Töröcsik Marit szánja a szerepre, a forgatáson többször is összevitatkoznak az alakításon, pedig a néző számára elképzelhetetlen ez a dráma másképp, mint amilyen végül lett. Törö-

„Az 1990-es évektől már teljes filmeket lehet építeni az elégikus Törőcsik Marira. Ha rendező a halálnak völgyéről akar beszélni a mozgókép nyelvén, vagy a pokoljárásról, vagy az örökké hazaváró ősanyáról, nem keres más színésznőt.”

csik e szerepben egész fiatal korának ellenpontján áll: naivitásnak nyomma sincs. Luca keserű, cinikus, szürke arca mögé rejtje férje hiányát. S ha már Törőcsik Mari elmondása szerint Jancsónál megtanult járni, a *Szerelem*ben nézhetjük, hallhatjuk, milyen hidegen kopog a cipője a macskakövön. Ezért a kopogásért, a felnőtt szerelmesek újbóli egymásra találásáért ünnepli őket a szakma: a *Szerelem* 1971-ben a Zsűri Nagydíját nyeri Cannes-ban, a színészpárost pedig ugyanott különdíjjal jutalmazták.

Az új korszak ezután sorra hozza az érett asszonyi szerepeket. Előbb Makk Károly rendezésében játssza el Egérkét Örkény István *Macskajáték* című kisregényének megfilmesítésében. Majd 1975-ben harmadik férje, Maár Gyula rendező teszi meg filmje, a *Déryné hol van?* című alkotás főszereplőjévé. A Pilinszky János forgatókönyvéből készült filmben nyújtott játékáért megkapja a legjobb női alakításért járó cannes-i elismerést. És egyben elkezdődik férj és feleség közös alkotói élete olyan alkotásokkal, mint a *Teketória* (1976) vagy az *Első kétszáz évem* (1985).

Filmek rajzolta térkép

Törőcsik Mari – aki fiatalon eszköztelen nyitottsággal tekintett a világba – innentől felveszi az értelmiségi álarcát. S ami meglepő, éppen olyan hitelesen ad elő nagymonológót a hatalom pszichológiájáról

az 1971-es *Prés* című filmben, mint amilyen őszinte volt annak idején gondtalanul kacagó falusi lányként.

A magyar filmművészet szerencséje, hogy Törőcsik Marit nem lehet csak úgy nyugdíjazni, s így a néző is viszontláthatta az idős kori szerepekben. Nagyiként tűnik fel Szomjas György szatírájában (*Szamárköbögés*, 1987), az óhazát testesíti meg Costa-Gavrasnak az amerikai magyar emigrációról szóló, *Music Box* című berlini Arany Medve-díjas drámájában (1989), az idős dívát alakítja Bereményi Géza *Turné*jában

Bánsági Ildikó

Rengeteg történetem van Törőcsik Mariról, igazgatóm is volt, most mégis egy friss emlék jut eszembe. Nemrég volt a Színház- és Filmművészeti Egyetem 150. születésnapja, melyen Mari is fellépett. Korán bejött, próbáltunk a műsor előtt a színpadon, miközben mesélt, sztorizott, és persze közben elmondta azt is, hogy mi fáj, megjegyezte, hogy milyen sokat beszél, ez borzalmas, hogy nem tud hallgatni. Elpróbáltam a Lovamat kötöttem piros almafához című dalt, és miközben sztorizott, egyszer csak odaszólt nekem: „Ildi! Ne egyben énekelj végig a dalt, az első sor után tarts egy másodpercnyi szünetet. Úgy jobb lesz.” Túl Maár Gyula halálán, túl a betegségeken, még most is ennyire figyel, rám is, másokra is. Nézte, ahogy próbálok, és adott egy picit instrukciót. Ezt csak ő tudja így!



Blaskó Péter

Egy fénykép van az öltözőmben kitéve. Az 1969-ben készült fekete-fehér képen a 34 éves Törőcsik Mari és én, a 21 éves főiskolás, aki epekedve nézem Őt. Életem első komoly szerepe volt ez, az akkori Katona József Színházban, a Nemzeti Színház kamaraszínházában. Nehéz szerep volt, a mostohafiát játszottam Marinak, akit az asszony varázsa levesz a lábáról. Még csókjelenetünk is volt. Ő végtelen türelemmel segített, látható zavaromat nagyvonalúan észre sem vette. Bízgatása, szeretete oldotta feszültségemet, és ennek a szerepnek köszönhettem, hogy egy év múlva, a diploma után leszerződtem a Nemzeti Színház. Hálával és szeretettel kívánok boldog 80. születésnapot drága Törőcsik Mari!





A szarvassá változott fiú (2014, rendező: Vidnyánszky Attila) | fotó: Eöri Szabó Zsolt

(1993). A nagy színész a kis szerepben is nagy színész. Amikor az angol sztár, Ralph Fiennes 1998-ban megpillantja *A napfény íze* forgatásán a kályha mellett némán kuporogni Katót, a számára ismeretlen idős aszszonyról faggatja Szabó István rendezőt: „Ugye, ő egy nagy színésznő?”

Az 1990-es évektől már teljes filmeket lehet építeni az elégikus Töröcsik Marira. Ha rendező a halálnak völgyéről akar beszélni a mozgókép nyelvén, mint Janish Attila a *Hosszú alkonyban* (1997), vagy a pokoljárásról, mint Mispál Attila *A fény ösvényeiben* (2005), vagy az

örökké hazaváró özanyáról, mint Vidnyánszky Attila *A szarvassá változott fiúban* (2014), nem keres más színésznőt. Mert Töröcsik Marival ekkorra már adottságként kell számolni, aki megbízhatóan ébreszt fel a nézőben egy elfeledettnek hitt tájat. A filmművészetnek különös térképe van ezekről a helyekről. Ha valakit egyszer érdekel, milyen is volt élni a 20. század második felének Magyarországon, Töröcsik Mari filmjeiben képet kaphat róla.

LUKÁCSY GYÖRGY

Reviczky Gábor

Csodálatos, sugárzó lénye minden ember szívét melegséggel árasztja el. Hálával tartozom a sorsnak, hogy a Vígszínházban háromszor is egy színpadon játszottam vele. Korniss Mihály *Kozma* című darabjában a színművészet oly magas fokát mutatta meg nekünk, hogy azzal szinte kényszerített bennünket, hogy szívünket-lelkünket kitegyük, s örültünk, hogy egyáltalán a partnerei lehetünk.

Lényével, munkabíráásával önmagát és másokat is maximumig hajtja a próbákra is. Hogy miért? Mert különben letörlődsz a színpadról. Látni, hogy ott vagy, de mégsem. Töröcsik Mari rendelkezik azzal az adottsággal is, hogy az általa játszott figurák lelkét képes megjeleníteni. Hogy olyan dimenziókat mutat meg, amelyeket egyébként nem látunk, pedig léteznek. Az olyan művész, amilyen Töröcsik, ezt láthatóvá teszi. Nem ismerek nála nagyobb színésznőt. A Jóisten tartsa meg Öt soká!



Trill Zsolt

Nekem nehéz beszélni arról, mitől nagy színésznő Töröcsik Mari, mert nem igazán tudom megfogalmazni azt, ami olyan egyszerű: jó dolgozni vele. Ő is olyan csinálós, mint én. Nem filozofál, csinálja. És mindig tudja, hogy mit. Van valami belső irányítóje. Ez segíti abban is, hogy tudja, mire érdemes hallgatnia, kivel érdemes dolgoznia, mert abból valami olyan születhet akár, ami még nem volt. Jó vele dolgozni, mert érzem, hogy nincs fontosabb számára, mint a színház, a szerep, az alkotás. Nem kíméli önmagát, ha munkáról van szó, még ma sem, és másoktól is ezt várja el. Nagyon nagy művész, aki két lábbal áll a földön. Ennyi díjjal, egy magyar színész számára szokatlan külföldi elismertséggel el is szállhatott volna. De megőrizte józanságát. Csak figyelem és nézem őt, és közben minden a helyére kerül.





Keleti Éva

Színes kavicsok

Budai kisvendéglőben ismertem meg. Azon a nyáron vették fel a Főiskolára. Én pályakezdő fotoriporter voltam, fiatalasszony. Életünk itt vagy ott összefonódott. Fotóztam színházban, filmforgatáson, első cannes-i útja előtt, gyerekeivel, sikerei csúcsán – itthon és külföldön.

Készítettem róla könyvet, csináltam életéről kiállítást. Én elmúltam 84, Marit ünnepeljük 80. születésnapján. Sok minden történt az első találkozás óta.

Férjem abban az időben Wiedermann Karcival dolgozott sokat. Egyik nap Karcsi meghívott minket a Bécsi út egyik cukrászdájába. Gyertek el, bemutatnék valakit, aki a jövő nagy színésznője lesz. El is jöttek. A bemutatott „hölgy” egy kislány volt, különleges atmoszférával, érdekes beszéddel, tartózkodó viselkedéssel. A kislányt felvették a főiskolára, Karcsi pedig feleségül vette. Bár a házasság nem sokáig tartott, de ez a vasárnap délután kitörölhetetlen emlékeket hagyott maga után.

Jött a *Körhinta* sikere, majd a bukás ízű Solvejg a Nemzeti Színházban. Akkor a színpadi Töröcsikben csak Major „tanár úr” bízott. Marinak Major mindig tanár úr maradt.

Egyszer a Nemzeti moszkvai vendégszereplésénél, Mari, hogy a társulattal jöhessen, vállalta *Az ember tragédiájában* a Virágáros lány – talán egy mondatos – szerepét. Tanár úr ragaszkodott hozzá, a moszkvaiak és a leningrádiak, pedig mint divát ünnepelték. Ő volt számukra a Kolok – a Kölyök. Az orosz ember szemébe úgy lopta be magát Töröcsik Mari, mint Gábor Miklós, aki a *Hamlet* moszkvai előadása után a vasfüggöny előtt ünnepelve, egyszer csak ütemes kiabálást hallott: Miska arisztokrat, Miska arisztokrat! Hiába, a *Mágnás Miska* könyvebben befogadható, mint a *Hamlet*.

Az élet mozaikokból tevődik össze. Számomra Mari is sok-sok apró történet.

Egy a sok színes kavics között az első cannes-i út. Sztárnak lenni Cannes-ban 1956-ban egy magyar színésznőnek, azért nem volt olyan egyszerű. Nem sokan tudhatják, hogy Mari ruháit, melyek felvették a versenyt a világsztárokéval, egy egyszerű idősebb varrónő készítette a Magyar utcában. A sztárfotók is itt készültek, felhasználva a varroda székeit, foteljeit, egy függöny darabkáját. De győztünk. Győzött Töröcsik, meghódítva a franciákat és a világ filmszerető nézőit a *Körhinta*-val. Repült Mari a világhír felé. De ugyanolyan kedves, szelíd és szolid ember maradt, mint ott a bécsi úti cukrászdában.

Másik színes kavics a Nemzeti Színház síófoki üdülője. Eldugva a Balaton partján, a síófoki móló árnyékában nyaraltak a hetvenes években a Nemzeti színészei. Itt igazán magánemberek lehettek. Család, gyerek, feleség együtt. A Balaton vizét csak az zavarta meg időnként, ha Töröcsik lejtött „látogatóba”. Hogy kihez jött, maradjon a feledés titka. De állandó és nagyon szeretett partnere Kállai Feri volt. Számta-



| fotók: Keleti Éva

lan szerep kötötte össze őket. Játsoztak a Katonában, a Nemzetiben, a világ és a magyar irodalom legszebb szerepeit. Mara asszony engedélyével gyakran szálltak vízre, sohasem kettesben, mert mindig ott legyeskedett valamelyik fiatal nemzetis színész. Egyik legkedvesebb riportképem is így született – Tordy Géza és Kállai Feri versenyt udvarol Marinak.

Mari és a kalapok. Azt hiszem, nem ismertem még egy asszonyt, lányt, azaz nőt, aki így vonzódott volna a kalapokhoz. Lehet a vonzalmat ragozni: nem kell frizurát csinálni, a kalap öltöztet, kalapban mindig elegáns a nő. Nem tudom. De Mari külön viszonyban volt a kalapokkal. Egyszer Pozsonyba mentünk vendégszerepelni. Mari nem tudott a társulattal utazni. Gondolom, forgathatott. Így egy nappal később indult. Autót vezetni is imádott. És hogy ne unatkozzon útközben, vele mentem. Nem volt sok csomagunk, hiszen csak egy előadásra mentünk. De a hátsó ülést három kalapdoboz foglalta el. Kérdő tekintetemre Mari azt mondta: ezek a legjobb barátaim, soha sem szólnak vissza. Úgy szeretnek, ahogy én szeretem őket.

Legutoljára könyvvel és egy kiállítással tiszteleghettem az embernek, a nagyszerű színésznek, akinek sok kiváló képet köszönhetek. Tudom, hogy a képek sohasem lehettek volna olyan sikeresek, mint amilyenek lettek, ha nem Töröcsik Mari az alanyuk. Boldog vagyok, hogy lehetőségem volt látni: a félénk Solvejgből hogyan lett az ország egyik legnagyobb színésznője. Film és színházi szerepek sorakoznak mögötte. Ezekből a sokszínű alakokból, szerepekből, emberekből alakult, formálódott, sok magánéleti örömből és fájdalomból alakult ki a mai Töröcsik Mari. De a *Körhinta* forog, és ki tudja, milyen meglepetéseket forgat még elénk.

Isten éltesen, Mari!



Bérczes László

ISTEN TENYERÉN

Törőcsik Mari mesél

A múlt hétvégén jöttem volna először, aztán Mari szólt, hogy mégse, mert dolga van: egy pappal találkozik, hogy a hamvak beszentelését megbeszéljék.

– Aztán nem jött a Levente, mert lebetegedett. Na, mindegy, csak nem halok meg öt perc múlva.

Milyen hamvak, milyen pap?

– Van egy nagyon jó barátom, egy fiatalember, Bokros Leventének hívják. Ő valaha a pálos rendbe tartozott, de megérezte, hogy neki túl sok ott a zártság és kiment világi papnak. Nagyon szerettem ezt a fiatalembert, és mondtam neki, *azt szeretném, ha majd maga szentelné be a hamvait Pélyen*. Merthogy Pélyen születtem, de ott most nincsen pap. Hát, már nincsenek papok. *Még szép!*, mondta ez a Levente. Ott volt maga, amikor a férjem, Maár Gyula drága hamvait beszentelték?

Persze. Tavaly januárban a Szent Imre templomban.

– Utána Iványi docens azt mondta, hogy olyan gyönyörű volt az egész szertartás, mint hogyha Maár Gyula rendezte volna meg. Na igen! Mert én előzőleg megkértem az atyát, hogy ne beszéljen. Egyszerűen nem bírom, amikor a papok beszélnek. *Drága művésznő, szigorúan azt a három dolgot fogom fölolvadni, amit az egyházi szertartás megkíván*, mondta erre az atya. *De ne hogy meghalljam, hogy Gyula testvér, mert ott helyben főbe lövöm magamat!* Egyszerűen megőrülök a kenetteljes dumától. *Sajnos ki kell mondani a nevét, művésznő*. Mit tettem?! *Akkor mondja azt, hogy*

Maár Gyula. Így is lett. Koltai Sutyi persze beszélt, meghozzá nagyon szépen. Állt oldalt, egy pillanatra nem ült le, és az egész szertartás alatt Maár Gyula fényképét nézte. Aztán gyönyörűen, választékosan, érzéketlenül fogalmazott, de érződött, hogy ott remeg benne a tehetetlen felháborodás, *a kurva életbe, Gyula, hát miért hagytál itt bennünket?! Ha maga ott volt, hallotta azt is, milyen istenien orgonált Xavér*. Imádta Maár Gyulát. Na, ő az én temetésemen... úgy értem, a hamvaim beszentelésén is fog orgonálni...

Most valójában a saját temetését rendezi meg?

– Végrendelkezek, ember! Xavér lejön nekem orgonálni, és egy pélyi elemista, negyedikes-ötödikes kisdíák felolvass egy Pilinszky-verset.

Valószínűleg minden ember elképzei néha, milyen lesz az, amikor eltemetik.

– Terézre bízok mindent. A lányomban megbízom. Ő nem fogja engedni, hogy a pap mindenfélét hadováljon... Aztán a Tiszába szórnak. Az az én folyóm. Ott már csak Teréz és a párja lesz a csónakban. Aztán, ahogy egy barátom, doktor Szongoth Mariann mondta, a Fekete-tengerben fogunk találkozni.

Kik?

– Maár Gyula meg én. Őt a Sugovicába szórták Bajánál. Az volt az ő Tiszája.

„Tudja, jó érzés
belegondolni abba, hogy
nekem milyen gazdag élet
adatott. Mindig mondom,
Isten a tenyerén
hordozott. Eszembe
jutnak nagy színészek,
színésznők, akiknek
egyetlen rendező jutott,
és még nem is a legjobb.”



A középiskolás Töröcsik Mari

Ezzel a beszúrással meg a hamvakkal jól elkezdjük ezt a beszélgetőkönyvet.

– Hát ide figyeljen! A hamvasztás természetes dolog. De az én gyerekkoromban még otthon felravatalozták a halottat, és onnan vitték ki a temetőbe. Az egyház akkoriban már elfogadta a hamvasztást, de az valahogy nem volt még divat. Az apám például, akinek viszonylag fiatalon volt egy súlyos betegsége, direkt engem kért meg, hogy majd hamvasztassuk el. Attól félt, hogy az anyám, aki nagyon vallásos volt, ezt nem merné. Hál’ Istennek élt még vagy negyven évig. Aztán amikor meghalt, tudja, mikor nyugodtam meg? Amikor fölhívtak, hogy *művész nő, megtörtént a hamvasztás*. Mert addig?! Hogy az ő drága keze vagy például a nyaka... Imádtam az apám nyakszirtjét. Amikor Ralph Fiennessel forgattunk *A napfény* ízeiben, megmutattam neki egy fotót. A fotón apám a gyulai tüdőszanatóriumban, elegáns, fehér öltönyben. Egy az egyben, mint Fiennes.. Töröcsik nagyapám egyszerű magyar paraszt volt – de művelt és tájékozott ember. Nagyon jól tudta, hogy ha valakinek falun tüdőgyulladás van, és apámnak az volt, el kell küldeni szanatóriumba. Így került apám Gyulára, akkor készült róla az a fénykép.

Azt tudja, Mari, hogy Pélyhez nagyon közel van az a falu, ahol én születtem?

– Melyik falu?

Tiszanána. Gyerekkoromban onnan jártunk a Tiszához, általában Kiskörére.

– Hát mi is! Na persze évekkel előbb, hisz maga még fiatal!

Hát igen, hatvannégy múltam...

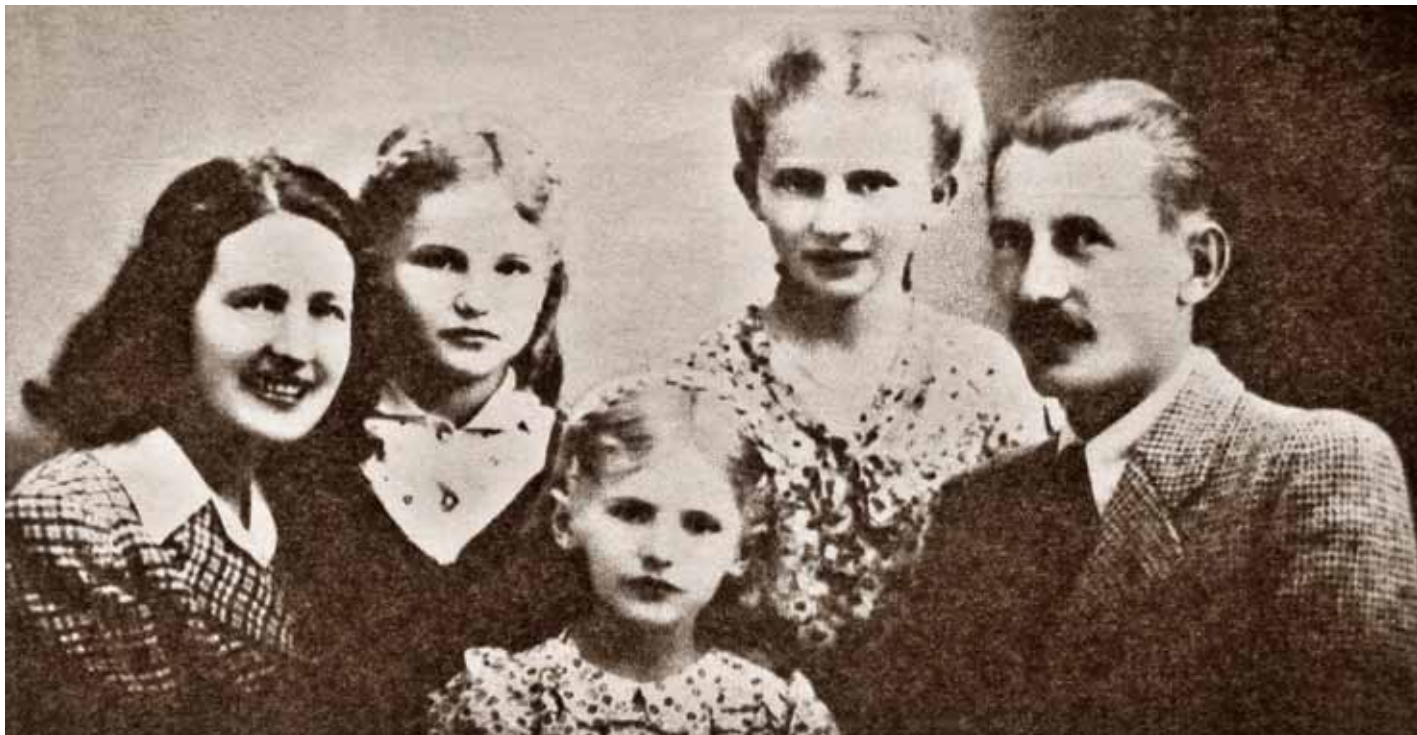
– Egész gyerekkorunkban a Tiszához jártunk. Az úgynevezett falusi intelligencia. Tudja, az orvos, a jegyző, a tanító. Mi közéjük tartoztunk, hisz apám volt az iskolaigazgató. A felnőttek halat főztek, de nekünk csirkét adtak, mi, gyerekek nem chettünk halat, anyám nem engedte a szálla miatt. Aztán bementünk a vízbe, csak térdig, ott elfeküdtünk, és süttettük a hasunkat.

Mindig a szülőkkel mentek?

– Egyedül nem volt szabad. Messze is volt, kilenc kilométer, meg az út is rossz volt. Képzeld, elpanamázták az utat. Aztán amikor ’44-ben bejöttek az oroszok, azok keresték a köves utat. Merthogy a térképükön már az volt. És ezért majdnem főbe lőtték a bírót! Hogy hova lett a köves út?! Az egész falu esküvel állította, hogy sose volt ott olyan út. Elhitték, nem lőtték le.

Ha a nagyapja paraszt volt, hogy kerültek a „falusi intelligencia” közé?

– A Töröcsik igen, az a paraszti ág. Van bennem sváb vér is, mert a másik ágon, a Rusz nagyapám sváb volt. De ő az első világháborúban meghalt, akkoriban, amikor anyám született... vagy legfeljebb fél éves



A család. Bal szélén az édesanya, jobbra az édesapa, középen Mari, Juli, Teréz.

lehetett. És a nagymamám újra férjhez ment, mégpedig egy Kovács Sándor nevezetű emberhez. Ő lett az én igazi nagyapám, hisz őt ismertem, őt szerettem. Nagymamának nem lehetett több gyereke, de Kovács nagyapám nem hőzöngött emiatt, egyszerűen imádta anyámat, a mostohagyerekeit. Akkoriban ez nagy dolog volt. Na, ez a Kovács Sándor nagyapám terménynagykereskedő lett.

Akkor ő egy jó parti volt.

– Egy fenét! Amikor összeházasodtak, még nem volt semmije. A nagymamának se. De aztán lett. Kovács nagyapámnak lett fűszerüzlete, kocsmája, szikvízüzeme, földje... És ami a legfontosabb: lett neki mozija! De olyan mozi, ahol színpad is volt! Még Egerben sem volt olyan: aggregátorról reflektorokat is tudott használni. És tudja, miért volt szükség színpadra? Mert volt nálunk egy esperes, aki színdarabokat rendezett. Perényi esperesről beszélek, aki egyébként a temető legvégére temettette magát, és még egy pici síremléket se engedett magának. Amikor Pélyen vagyok, és elmegyek a temetőbe, hisz a halottaim ott vannak, mindig el sétálok Perényi esperes sírjához is. Mert ő nem akármilyen ember volt! Gazdag volt családiról, és bejárta a fél világot, de a gazdagságát arra fordította, hogy a kulturális élet legyen gazdag Pélyen. Az is lett. Nemcsak ő rendezett színdarabokat, hanem később apám meg anyám is. Képzelje el, hogy anyámnál egyszer eljátszottam Nyilas Misit! Évekkel ezelőtt kaptam az unokaöcsémtől egy bekeretezett plakátot, most nem tudom, hogy hova raktam el, pedig egy darabig őrizgettem. Elmondom, mi van rajta: valami operett szerzője meg a címe, erre már nem emlékszem, alatta: *rendezte Törőcsik Joachim*, az apám, ugye, *főszereplő Törőcsik Teréz*, a nővérem, aztán szerepelt még

Dragonny Olga, Jankovics Olga, Kácsor Béla... Szóval minden, ahogy egy rendes plakáton kell. És középen, jókora betűkkel: *Ritmikus táncot bemutat: Törőcsik Marián*. Ez vagyok én. Hát ezen annyit röhögünk, hogy nem igaz!

Van évszám a plakáton?

– Hát én azt most honnan tudjam?! Hogy ez mikor volt, ugye. Most vagyok 80 éves. Akkor lehettem... ez talán a háború alatt volt. Várjon, hiszen az apám a fronton volt, aztán meg hadifogságban. Akkor inkább később, a koalíciós években. Amikor a Tiszához is járt az a bizonyos „falusi intelligencia”. És igen, oda tartozott Törőcsik nagyapám is, pedig paraszt volt. De rengeteget olvasott. Ipari növényeket termesztett, állatokat tenyésztett és hibátlanul írt. A gyerekeit pedig, de csak a fiúkat, iskoláztatta! Vagyis hát a legfiatalabb fiútestvért, Pistát nem taníttatta. Ez apámnak élete végéig nagyon fájt. Halálakor, amikor ugye anyám kinyitotta az ő bríftasniját vagy hogy hívják, benne volt a Pista öccse fényképe. Egész életében őrizte. (...)

Tudja, anyám óriási egy figura volt. Nézzen rám, én nyolcvan-évesen egy roncsalmaz vagyok. Anyám 84 évesen egyedül ment ki Ausztráliába a húgomhoz, Julihoz. Én akkoriban Vasziljevvel dolgoztam Moszkvában. Onnan próbáltam telefonálni. Beszéltem Sydneyvel, a húgommal, *olyan bánatos vagyok Marika, mert nem tudtuk kicserélni anyánk repülőjegyét, és a visszaúton Frankfurtban kell várakoznia négy órát*. Na, hívom a nővéremet, aki akkoriban Rákosszentmihályon lakott, hogy *fektesse le, ahogy bazaar, hát kilesz, mint a kutya*. Anyám ott lakott, ahol a nővérem, csak külön kisházban. De akkor már Julika, a húgom is telefonált Sydneyből. Szóval izgultunk, na. Anyám megér-

kezett, mint egy maffiavezér. *Nővérem, legkésőbb éjjelkor mindenki hazamegy, és anyánkat ágyba rakjátok!* Merthogy várta egy csomó unoka meg dédunoka. *Betartjuk, Marika, nyugodj meg, betartjuk.* Másnap hívom a nővéremet, viszonylag korán, hogy mi van anyánkkal. Azt mondja, *hát Marika, képzeld el, reggel 8-kor nyitom az ajtót, lábujjbegyen megyek, nehogy felebrezzem, de anyám sehol, megrémülök, futok a szomszédba. Sárika! Nem látta édesanyámat? Nem! Jézus Mária! Gyerünk, induljunk, keressük meg!* Tél volt. Elindulnak, errefel anyám jön szemben az utcán. Volt egy nagyon szép bundája, az van rajta. Bunda, kalap, csizma. Jön. *Édesanyám!* Anyám csodálkozik, mi ez a felhajtás! *Fiam, ez egy gyönyörű út volt. Ennekem el kellett mennem a kismisére ezt megköszönni. De ne félj, visszafekszek.* Szétnyitja a bundáját, hálóg van alatta. Hát egy óriási figura volt anyám! Most apámról még...

Nem fáradt, Mari? Másfél órája beszélgetünk.

– Maga csak ne féltsen engem. Majd én szólok, ha elfáradok. Jó, öreg vagyok. De nem holnap halok meg, ne aggódjon. Ha ez a kurva kezem nem fájn folyamatosan, hát én virágoznék, mint a bazsarózsa! Tudja, jó érzés belegondolni abba, hogy nekem milyen gazdag élet adatott. Mindig mondom, Isten a tenyerén hordozott. Eszembe jutnak nagy színészek, színésznők, akiknek egyetlen rendező jutott, és még nem is a legjobb. Az ország egyik legnagyobb színésznője Psota Irén. Őt lényegében egész életében Vámos László rendezte, aki egy igazi úr volt és nagyon hiányzik. Mert hiányoznak a mostani színházi világból azok a személyiségek, akik becsületesek, és képtelenek megsérteni másokat. Ő ilyen volt. De mondjuk ki, nem a legjobb rendező. Vagy ott volt Kozák András. Egy világszám. Az lehetett volna. Itt ültém, és bámultam, hogyan mond el egy elmondhatatlan verset, a *Nemzeti dal*t. Fel is hívtam Drahota Andreát, *mondd meg a párodnak, hogy egy életre beleszerettem!* De neki is ártott, hogy csak Kazimírral dolgozott. Nem lehet egyetlen ember mellett, mert amikor már nagyon kiismerjük egymást, akkor vége a világnak. Nekem az volt a szerencsém, hogy Major nem ismerte az irigységet és a féltékenységet. Ahogy Gellért Endre sem. Ezért a legjobbakat próbálták hívni a Nemzetibe. Például azt a jugoszláv pasast, aki a *Glembay család*ot rendezte. Jaj, hogy is hívták?! Na, majd eszembe jut. Vagy azt az orosz, Grigorij Konszkijt. Nekem megadta az Isten ezt a Konszkijt. Ha olvasta a *Színházi regényt* Bulgakovtól, akkor tudhatja, kiről beszélek. Ő az a kétméteres óriás, aki Bulgakov legjobb barátja volt. Meg a Szolzsenyiciné is. Gondolja el, ez az ember miattam eljön a Nemzetibe rendezni! Ő inkább pedagógus volt, az akkori Művész Színház javát ő nevelte ki. Major pedig meghívta. *Négyezer megnéztem a Vasvirágot*, mondja Konszkij, *Törőcsik Mari*t szívesen rendezném. Erre Major: *imádom őt, de az a gyerek semmit se tud! Pont azért mennék! Van egy közepes darab, a Tánya, amiben egy egész életet eljátszhat az a lány.* Így is történt. Erről írt nagyon szépen Pilinszky János. Akkor még nem ismertem őt. Azt írta le, ami lettem – negyven évvel később. Ezt hozta ki belőlem ez a Konszkij. Nagy ember volt... És akkor most elmesélem apámat. A végén megérti, miért. Elmondom az utolsó találkozásunkat. Már beteg volt, halálos beteg, de még tudtunk beszélgetni. Föltettem neki egy kérdést. Ahogy kimondtam, rájöttem, hogy marhaság, nem lehet rá válaszolni. Hisz én se tudok mit mondani, amikor ilyeneket kérdeznek tőlem, hogy mi a legszebb pillanatom, mi a legjobb filmem... Érti?! Én meg azt kérdeztem az apámtól, hogy *mi*

Nem lehet egyetlen ember mellett, mert amikor már nagyon kiismerjük egymást, akkor vége a világnak. Nekem az volt a szerencsém, hogy Major nem ismerte az irigységet és a féltékenységet. Ahogy Gellért Endre sem. Ezért a legjobbakat próbálták hívni a Nemzetibe.”

volt a legnehezebb az életében, édesapám? Ilyet kérdezni attól, aki benne volt a II. magyar hadseregben, benne volt az ötvenes években... A háborút valahogy megúsza, az ötvenes éveket nem igazán. Akkor újra felbukkant az a nyilas, akinek most nem mondom ki a nevét, és aki annak idején elkapta, amikor hazaengedték szabadságra. Amint „erde mes” volt kommunistának lenni, hát ő rögtön belépett a Kommunista Pártba, még szép, és egyszer rájött, hogy apám visszajött és él. Ez a nyilas-kommunista valahogy nem bírta lenyelni, hogy a háború idején el kellett engednie apámat, és most bosszút állt. Szóval egyszercsak apámat fegyelmi úton elbocsátották. Márpedig akit az ötvenes években fegyelmi úton elbocsátottak, az utána utcaseprőnek se mehetett el. Csakhogy! Az iskolában apám a legszegényebb tehetséges gyerekeket mindig megpróbálta beiskolázni. Egy Kovács Berci nevű ember, aki a Vercelpusztai Állami Gazdaság igazgatója lett, egész életére hálás lett neki, és amikor apámat elbocsátották az iskolából, megkereste, *igazgató úr, ha az állásom megy rá, azt se bánom, de én ismerem magát és maga az én gyerekemet is kitaníttatta, és én ezt nem felejttem el magának.* Így lett az apám kombájnkezelő Vercelpusztán. Onnan járt haza hétvégeken. Na, nem mindig. Muszáj ezt is elmondanom – és még mindig ott tartunk, hogy mi volt a legnehezebb az életében. Tizenhat éves voltam akkoriban, Pestre jártam középiskolába. Egy napon kapok egy levelet apámtól, hogy ekkor meg ekkor legyek abban a presszóban, ahol egyszer már együtt ültünk. *Marika, mi mindig mindent megbeszéltünk egymással, kezdte, tőled kértem azt is annak idején, amikor a tudómmal baj volt, hogy ha úgy alakul, majd hánvasszatok el. Most azt tudd, hogy nem tudok hazamenni minden hétvégén, és édesanyád azt hibeti, hogy szeretöm van. De a valóság az, hogy betenként kétszer bekötik a szemem, elvisznek kocsival valahová és jól összevernek.* Tudja, ez így ment akkor. *Dehát mi a vád, édesapám?! Az, hogy 1942. március 15-én fasiszta beszédet tartottam, mint iskolaigazgató. És hiába mondtam, hogy egy egész falu igazolhatja, hogy a fronton voltam a második magyar hadsereggel.* Tulajdonképpen be akarták szervezni. Megfélemlítik, aztán beszervezik. De apámat képtelenség volt beszervez-

ni. *Marika, ha bármi történik velem, és nem láttok többet, merthogy ezért mondta el az egészet, mondd meg édesanyádnak, hogy egész életemben őt szerettem.* Én meg Don-kanyar és ötvenes évek után megkérdezem tőle, mi volt a legnehezebb. És tudja mi volt a válasz? Máskülönbén ahogy kimondtam a kérdést, abban a pillanatban válaszolt: *Marika, az volt a legnehezebb, hogy nem végezhettem el a ciszter gimnáziumot.* Egerben, a Foglárkertben volt a ciszter gimnázium internátusa...

De hiszen én odajártam gimnazistaként a menzára! Tudja, Mari, mi Tiszanánáról Egerbe költöztünk...

– Értem. De most énám figyeljen! A dzsentrinél rosszabbat nem ismerem. Tisztelet a kivételnek, mert az mindig van. Törőcsik nagyapám beadta apámat az internátusba, és ott az egyik dzsenti gyerek egyfolytában kötözködött vele. *Menj az útból, te büdös paraszt! Még a szagodat is utálom!* Volt ott egy pap, aki mindig segítette, hogy *kis Törőcsik, csak az első időszakot bírd ki! Utána már nem mernek bántani.* De egyszer ez a gyerek meglökte, és apám elesett. *Megmondtam neked, te büdös paraszt, hogy ne állj az utamba!* Apám fölkelt és pofonvágtat. Azonnal kitették, nem folytatódott a ciszter gimnázium. Aztán világháború, frontvonal, mínusz negyven fok, fogság, majd kombájnkezelés, megveretés, annyi szenvedés után a halálos ágyán azt mondja, az volt a legrosszabb, hogy nem végezhettem el a ciszter gimnáziumot?!... Ebből a történetből talán érthető, miért volt apám és miért lettem én is lélekben baloldali. A szót nem abban az értelemben használom, ahogyan manapság a baloldali pártokra gondolunk. A baloldaliság nekem szolidaritás az alullévőkkel, a szerencsétlenekkel, a nehéz sorsúakkal, azokkal, akiket félrelöknek az útból. A kérdést, *mi volt a legnehezebb az életemben, édesapám,* ugye akkor tettem fel neki, amikor már halálos beteg volt. Utána már csak egyszer láttam, egy pillanatra. A sebészetről vitték át az intenzívra, de oda már nem mehettünk be. Éppen tolják be a liftbe, mi ott állunk a húgommal, *Marika, szólal meg, én megállítom a tologató embereket, tessék, édesapám. Mondd meg Maár Gyulának, ne haragudjon, hogy mindez most van,* merthogy akkor forgattuk a *Déryné, hol van?* című filmet, *te csak menjél forgatni, szervusz, Marika.* Azt hittem, megszakad a szívem. *Menjetelek,* mondta, és betolták a liftbe. Én meg visszautaztam Keszthelyre, a forgatást nem lehetett halasztani. A húgómék mondták aztán, hogy tulajdonképpen már haldoklott, alig-alig tért magához. Egyszer kinyitotta a szemét, a húgom pont ott volt nála.

– *Én vagyok az, Julika!* Azt mondja, *tudom.*

– *Édesapám! Emlékszel? Marika, forgatta Maár Gyulával a filmet.*

– *Emlékszem, befejezték?*

– *Édesapám, mondja Juli, meghívták a filmet Cannes-ba, és ott Marika megnyerte az Arany Pálmát!*

Ezt mondta Juli apámnak. Mi még javában forgattunk. Szó nem volt Cannes-ról.

Megérezte. Megjósolta.

– Akarta, hogy az apám örüljön. Csak ezt akarta. És ez jutott eszébe.

Isten tenyerén címmel az Európa Kiadó gondozásában Bérczes László beszélgetőkönyvet írt Törőcsik Mariról. A művésznő születésnapja alkalmából néhány részletet közlünk az I. fejezetből.



A sokáig várt első színházi közönségsiker Sztankay Istvánnal.
(Leonyid Zorin: Varsói melódia, 1968, rendező: Iglódi István).

| fotó: Keleti Éva



Törőcsik Mari

(1935. november 23., Pély)

A Nemzet Színésze, kétszeres Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas, kiváló és érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja, hogy csak párat említsünk kéttucatnyi elismerése közül.

Az 1955-ben készült Körhintától kezdve szerepel filmben, Cannesban 1976-ban megkapta a legjobb

női alakítás díját a *Déryné, hol van?* című filmben nyújtott alakításáért, amelyet férje, Maár Gyula rendezett. Számos hazai és külföldi filmfesztiválon kapott elismerést és életműdíjat.



1958 és 1979 között a Nemzeti Színház színésze, az 1979/80-as évadban a győri Kisfaludy Színházban játszott és volt művészeti vezető. 1980-tól egy évtizeden át a MAFILM társulatának tagja. 1990-től a szolnoki Szigligeti Színházban játszott. 1993 és 1996 között a Művész Színházat igazgatta. Docensként tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. 2002 óta újra a Nemzeti Színház tagja.

2008-ban egy kórházi rutinvizsgálat közben összeomlott a vérkeringése, szíve megállt, kómába esett, de napok után csodával határos módon tudata, emlékező- és mozgásképesége visszatért. A 2009-es Magyar Filmszemle megnyitóján elmondta: „Nagyon messziről jövök. De visszajöttem!”

Mátyássy Bence

A '80-as évek elején, gyerekkoromban találkoztam először Töröcsik Marival, pontosabban a hangjával. Nem volt tévénk, csak egy öreg lemezjátszónk pár bakelitlemezzel. Beatles, Black Sabbath, Sebők, Beethoven, Vivaldi, a Toldi – és a János vitéz Töröcsik Mari tolmácsolásában.



Rongyosra hallgattam, és tudtam kívülről az egész költeményt, természetesen az előadó hangsúlyaival és hanghordozásával.

Ezután eltelt huszonöt év, és ott ültem nem messze tőle a *Mein Kampf* olvasópróbáján. Ő Halál Asszonyként, én pedig Hitlerként.

Azt hiszem, nem túlzás azt állítani, hogy végigigörködtük a próbafolyamatot a szó legnemesebb értelmében. Ő az egyik „leglazább arc” akit ismerek, ezért semmiféle „húúőanagy-töröcsikmari” érzés nem volt bennem.

A *Fősvény*ben újra együtt játszhattunk, majd jött a *Brand*. Ebben az előadásban a kislányom is szerepel. Nagyon bírják egymást. Különleges élmény látni, ahogy a takarásban Töröcsik Mari a meghajlás trükkjeire tanítgatja a három éves kislányomat.

Ha pedig a színház folyosóján meghallom, hogy „Hitlerem”, tudom, hogy Mari az.

Rácz József

Hihetetlen volt, amikor 2003 nyarán megtudtuk, hogy elvállalta az Anya szerepét a *Szarvassá változott fiú*ban. Mi már hónapok óta úgy próbáltuk az előadást otthon, Beregszászon, úgy érkezünk Gyulára, ahol a premier volt, hogy az Anya jelenetei még hiányoztak. Izgultunk, mi lesz majd, mit fog mondani, hogy fog neki tetszeni, milyen lesz a találkozás... Akkor megtapasztaltam mindazt, amit a nagy színésznőről addig csak olvastam vagy hallottam. Mindenkiel közvetlen volt, a profizmusa mindenkit elbűvölt.



A *Szarvasból* film is készült, így már elmondhatom: forgattam együtt Töröcsik Marival. Tavaly pedig a Viktor Rizsakov rendezte *Éjjeli menedékhely*ben játszottam vele, és most is érzem, hogy amikor Ő belép a színpadra, akkor Ő „van”. A jelenlét ereje ez. A titok, ami csak a legnagyobbaké.

Mindig azt mondja, a nevekkel bajban van. Engem, ki tudja, miért, Ráczpalinak hív. Én pedig örülök, amikor ezt meghallom...

Tompos Kátya

Csörgött a telefon, és megdöbbenésemre Töröcsik Mari volt a vonalban. Elmondta, hogy látta a tévében a Cseh Tamás-estet, és nagyon tetszett neki, amit énekelt. Hogy miért ez jut most eszembe? Azért, mert ez Mari odafigyeléséről szól. Mi ugyanis akkor még nem ismertük egymást (csak a köszönésig jutottunk), és csak azért hívtam fel, mert meg akarta osztani velem az örömét, amit én okoztam neki.



Nemrég az *Éjjeli menedékhely*et próbáltuk, ő volt a főszereplő, én pedig a magam kis szerepével nagyon sokat küszködtem. Kérdeztem őt, hogy mit csináljak? Elmondta. És még arra is volt figyelme, hogy minden előadás után szóljon, most mit látott, mi volt jó vagy rossz, legközelebb hogyan csináljam. A tanácsai egyszerre praktikusak, földhözragadtak, de mégis elemeltek, mert nem pusztán megoldások, hanem tovább segítenek valami lényeges felé. Így csak az adhat tanácsot, aki mindent tud a szakmájáról.

Nagyon szeretem őt látni, ahogy dolgozik. Úgy tudja betölteni a színpadot, hogy nem ő alkalmazkodik hozzá, hanem fordítva. Nem tűnik el a szerep mögött, de nem is tolakszik elébe. Töröcsik Mari mindig képes önmagát képviselni.

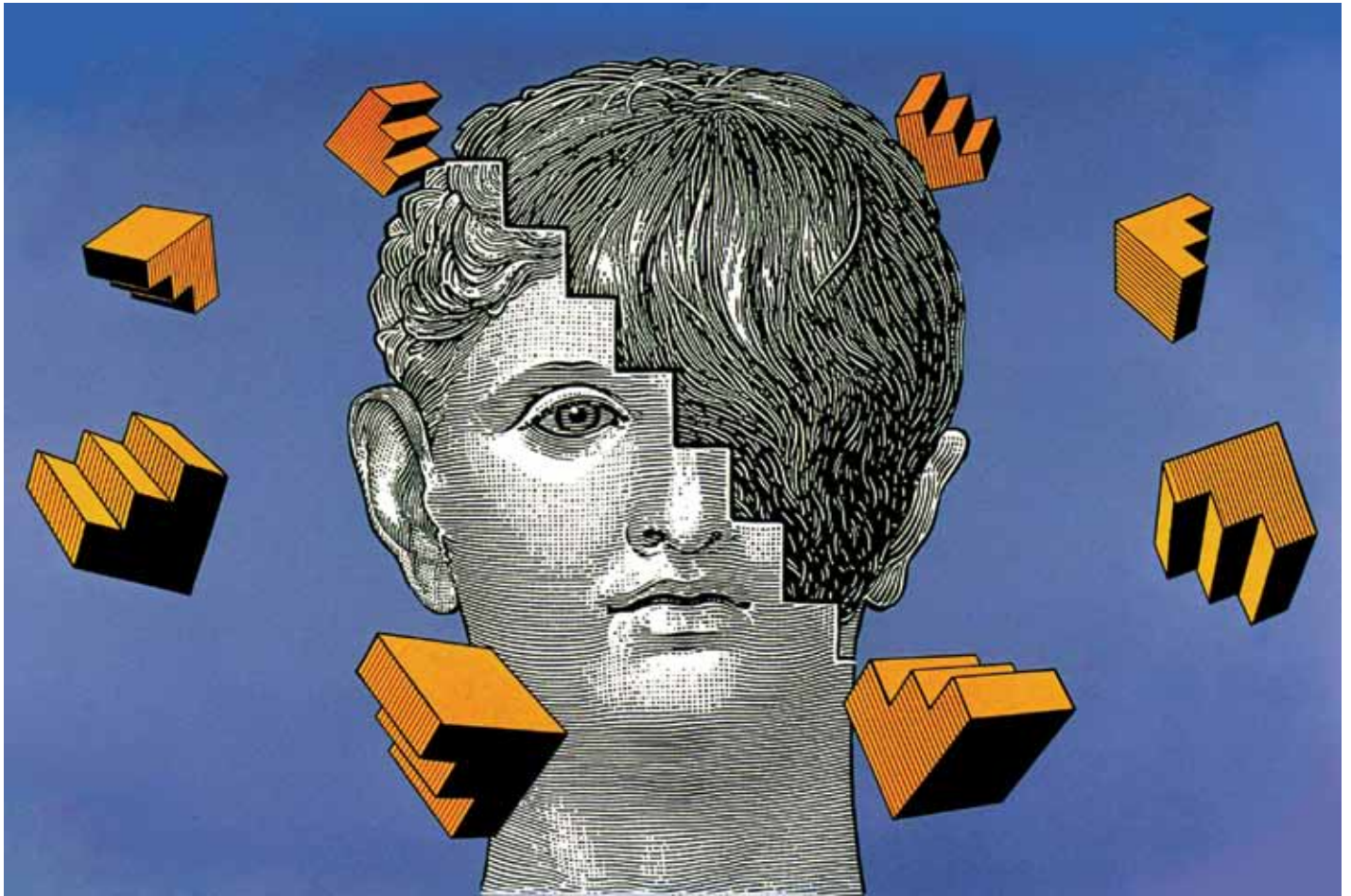
Udvaros Dorottya

Harmadéves főiskolás voltam, amikor Major Tamás a *Téli regében* rám osztotta az elveszett lány, Perdita szerepét. A történet szerint a királynőnek, akit Mari alakított, azt hazudják, hogy az újszülött lánya meghalt. A lánygyereket kiteszik a vadonba, de élve marad. A darab végén van egy jelenet, mikor az anya összetalálkozik tizenhat évig halottnak hitt lányával. Kicsi jelenet, csupán annyi történt, hogy megmondják Marinak: ez a te lányod.



Én a színpad közepén térdeltem, és Mari a szélről elkezdett jönni felém. Odajött hozzám, megfogta az arcomat. Ez a soha azóta el nem felejthető élményem arról, hogy mi a színpadi jelenlét. Mari jött felém, szó nélkül, nézett rám, és egy olyan hatalmas energiamező vette körül, ami letaglózott fizikailag, és a tekintet, ahogy nézett rám, abban benne volt annak a tizenhat évnek minden szenvedése!

A sors kegyeltje vagyok, hogy harmadéves főiskolásként ezt az élményt átélhettem, mert azóta tudom, hogy milyen erővel kell színpadon jelen lenni – akár nagymonológót mond az ember, akár csak némán figyel.



Orosz István grafikája

Lackfi János

Pezsgő

Jókorát taszított a lengőajtón, a farkasordító hidegből kifulladásán becsúszva perzselőnek érezte a benti száraz levegőt. Hirtelen kiverte a víz, a gallérját eddig jegesen áztató, mellkasára fagyos gyöngyökben kiülő verejték egyszeriben patakokban szakadt róla, érezte, amint az inge eleje, hónalja, háta átnedvesedik, maga előtt látta a térkép-foltokat, olyan országok izzadságos körvonalait, ahol még sose járt, soha nem is fog járni, főként akkor nem, ha most sikerül elkapniuk, ha egyszer s mindenkorra lekapcsolják. Ahogy ez eszébe villant, rögtön gyengülni kezdett, mintha minden tagjából kiszivattyúznák az erőt, legszívesebben egy sarokba omlott volna üveges szemmel, puha rongykupacként, ismerte már ezt a kísértést, ha enged neki, akkor mindennek vége, össze kell szednie magát, összeszedte magát. Lehunyta a szemét, legszívesebben mindenkit félrelökődve előreszaladt volna ezen a novellán, mert érezte, hogy egy különteremben behűtött pezsgők várakoznak, és a jeges, buborékos kortyoknál most semmire sem vágyott jobban, de tudta jól, hogy minden elbeszélésnek megvan a maga ritmusa, és aki elébe akar vágni az eseményeknek, nagyon könnyen kizuhanhat az irodalomból, és örök keringésre ítéltetik, a megíratlanság terében súlytalanul lebegő űrszemét lesz belőle.

Egy-két tekintet máris megakadt rajta, zilált ruházatán, széteső vonásain, nem csoda, a színház a kifogástalan külleműek, a kisminkelték és frissen borotváltak közege, egy színházban minden összedett, cirádás és működőképes, az utca termékeny káosza után itt a márványpadlótól a stukkózott plafonig minden a helyén, a néző néz, a jegyszedő jegyet szed, a színház színészkedik. Harsány kinézetű nézőre éppúgy semmi szükség, mint művészallűrökkel tündető pénztárosra vagy éppen süketnéma színészre. Úgyhogy lesz szíves valamit kitalálni, már csak a saját érdekében is, így, ez az, nagyon ügyes, kabát összehúzó, lihegést mérsékel, diszkrét félrefordulással orr kifúj.

Megfigyelték már, hogy az orrfújás művelete mintegy varázsütésre láthatatlanná tesz? Nos, akkor jobb, ha eszükbe vésik! Az ellenkező neműek ajzott érdeklődése rögtön megszűnik, és a különleges figurákra vadászókat pedig kiábrándítja egy ilyen földhöz ragadt tevékenység. Barátunk talán fél perce sincs, hogy belefogott a kényes műveletbe, máris levált róla egy-két alkalmatlan tekintet. Immár hátat fordított, és a nézőtér felé indult a két papagájszerűen kifestett kis hölgy, akik fejüket vihogo kíváncsisággal összedugva, csitri módra lesték őt az imént. A leplezetlenül és kicsit ijedten bámuló, hajában művirágkoszorút viselő, hercegnőruhás kislány már anyukája selyem nagyesztélyijét cibálja, nyilván éhes, szomjas, vécére menne vagy törődést igényel. A biztonsági őr közömbösséget színlelő vadászkutya-tekinnete is más célpontot keresett magának, bár időnként visszaváltott az orrfújó alakra, jelezve hogy az ő éberségét nem lehet csak úgy kijátszani. Az ilyen smasszerok önérzetesekek, hiúak sebezhetetlenségükre és szimatukra. Ha egyszer

kiderülne, hogy a gyanús elemet nem szúrták ki már jó előre, vagy nem tudták pontosan, milyen módon tegyék ártalmatlanná, egész belső világuk omlana össze.

A sikeres manőver után a jövevény a kassza felé vette útját. Huza-mosabban az előcsarnok köztes terében maradni feltűnés nélkül szinte lehetetlen. Megjátszhatta volna, hogy vár valakire, óráját minden perc-ben megnézve, fejét csóválva, újsággal türelmetlenül csapdosva, kesztyűjét fel-le húzogatva, fel-alá járkálva, idegesen ciccegeve. Tökéletesen alakíthatta volna ezt a szerepet, de semmi szüksége sem volt szerepre. Mostani szerepe éppen a szereptelenség, a beleolvadás, vagyis esze ágá-ban sem volt átalakulni az Idegesen Várázó Férfi eleven szobrává. Az ilyen alakokat ugyanis mindenki természetesnek veszi, ám senki nem felejt el egykönnyen. Márpedig ő fel akart szívódni nyomtalanul, mint vízcsepp a forró homokon. Míg a négy-öt sorban álló pepecselését ki-várta, volt ideje szemügyre venni az üveglap mögött lapuló plakátokat, és gyorsan ráakadni arra, amit keresett. Habkönnyű vígjáték fergete-ges szereposztással, a szerelmi végzet örök tragédiája, egy igaz ember útkeresése a bűn útvesztőiben, valamelyik az ő sztorija is lehetne, nem emlékezett már, melyik, nem is kotorászott utána az agyában, csóko-lom a kezét, legyen szíves, a Radnai művész úr nevére szóló tiszteletje-gyet, nem hagyott itt a Misi? Nahát! Lehet, hogy az Álmos művész-nő nevére tették le, tudom, nincsenek olyan jóban mostanában, de így volt megbeszélve, hosszú lenne elmesélni, hadd ne tartsam fel a sort, köszöntem szépen.

Ekkora pofátlanságot senki sem néz ki egy átlagos figurából, igen, most már átlagos figura, jeggyel a kezében, kellemes szórakozást, uram, ahogy a papír behasad az idős hölgy ezüstszerűre lakkozott körme kö-zött, az emlékezteti valamire, igazolványokat szagztatott széjjel valaki lakkozott körme között, a kandallóba dobta a fecniket. Talán egy kri-miben, talán egy másik életben, talán a sajátjában, amikor az még egy másik ember élete volt, erre nem szeretett gondolni, azzal a másikkal már késő lenne cserélni, nem is biztos, hogy akarna. A saját élete egy ideje valami rossz tucatkrimire hasonlít, amelyet zavarosra álmodik össze az ember nappali élete közömbös szereplőiből. Most mondd meg, rossz klisé ez is, ahogy itt megtorpan a DOHÁNYZÁSRA KIJELÖLT HELY tábla mellett, néhány reszkető kézzel, feszülten cigarettázó figura közelében, tüzet kér, kifújja az első füstöt. Lehunyt szemhéja mögött újra megjelenik a hűvösen gyöngyöző, sárgás ital, cigi és pezsgő, pezsgő és cigi, megint legszívesebben kivetette volna magát a történet ablakán abban a reményben, hogy sikerül bevetődnie abba a bizonyos különterembe, és átvágni a cselekmény gordiuszi csomóját.

Hirtelen összerezsent, fura sercenés és az égett szaru összetéveszt-hetetlen illata, és a tarkójához kapott, ez meg mi a fene, kezében né-hány töredező, elszenesedett hajszál, valami megperzselte a haját, sebe-sen távolodó sziluett a folyosón, a két másik, idegesen cigarettázó férfi is eltűnt. Zakója zsebébe nyúlva szögletes, hűvös tárgyat talál, öngyújtó, lehet, hogy nem jelent semmit, de nem kizárt, hogy a fémdobozkát szétcsavarozva egy cetlire akadhat, benzinben ázó üzenetre, nagyon is lényeges üzenetre, bármi múlhat rajta, bárkinék az élete, akár az övé is. Ekkor kapcsolta össze a két mozzanatot: az a valaki szélsébesen el-suhant mögötte, öngyújtójával fellobbantott a tarkóján egy tincset,

majd zsebébe csempészte a szerkentyűt. Miféle idélen, suhancos tréfa ez, micsoda pofátlanság! Képtelenség is ugyanakkor! Ha az illető az ő vesztét akarná, ennyiből szíven szúrhatta volna, meg se várva, hogy öz-szerogyjon, nem, ezt vagy jó szándékú figyelmeztetésnek szánták, vagy az idegeire utazik valaki, meggondolatlan reakciót akarnak kiváltani, de hát mi ez az egész, az Isten szerelmére, mi ez?

Elég gyatra darab, aki írta, sosem járhatott a bűn városában, a szagát sem érezte, a bűnnek szaga is van pedig, és bűnnek se hívja senki, csak ügynök, üzletnek, egy-két cuccot be kéne szerezni, mondják. Hol a darabra figyel, hol a nézők arcát vizslatja, csak diszkrétén, a krimikben mindig roppant jól jön egy színházi nézőtér, a sorokba rendezett fi-gyelem, az anonim félhomály, idelelni mindenki egyforma, mindenki egyetlen test része, a lényeges dolgok odafenn történnek, a nyílt színen, tarkára mázolvá, valószerűtlenül, hát nem ezért imádjuk a színházat? Minden azonnal felbolydul, amint ez az egyensúly megbillen, a leg-több krimiben lövés dörren a sötét térfélen, széksorok közt zajlik az üldözés, behatárolt térben, sikító nézők között, akik nem szerepelni és nem szenvedni jöttek, hanem asszisztálni mások szerepléséhez és színlelt szenvedéséhez. Minden borul, ha a nézőtér figyelmet kér, ha el-kezd valószerű valóságként működni, ezért csinálják a rendezők a mar-haságaikat, a széksorokat is bevonják a darabba, megtörik a határvonal a színpad szentélye és a főhajó között, most is leözlönlik odafentről egy gengszterbandának álcázott színészcsapat, műanyag pisztolyukat a né-zőkre szegezve, hadonászva vonulnak kifelé. Senki sem lepődik meg igazán, néhányan felnevetnek, egy-két apró sikoly a forma kedvéért. Barátunk elérkezettnek látja a pillanatot, felpattan a helyéről és csatla-kozik a színészekhez, előrántja a fegyverét, igazi ugyan, de nem tudja senki, filmből tanult módon hadonászik vele ő is, mindenki azt hiszi, csak egy beépített ember, kamuból ült eddig odalenn, szerepére várva.

Sajnálja kicsit, hogy a felöltőjét beadta a ruhatárba, jó kis darab volt, most már nem lesz ideje kivenni, anélkül viszont megfagy odakinn, kénytelen lesz elkapni egy járókelőt, megfenyegetni a fegyverével, és kihámozni a kabátjából, utálja ezt a szerepet, no meg feltűnő is. Jópofa szerep, a valódi üldözők sem mernek felpattanni a nézőtérrel, ők tud-ják, hogy az egyik pisztoly igazi, de amint kiér a folyosóra, futni kezd, belöki az egyik oldalajtót, léptek csattognak a nyomában. Igen, ez a kü-lönterem, amelyre annyit vágyakozott már lehunyt szemhéja mögött, frakkos figurák töltögetik az aranylő folyadékot, döbbsen bámulnak rá, nem törődik velük, felkap egy poharat a vágyott itallal, belekortyol-na futtában, de kiesik a kezéből, a pohár szétrobban a kövezeten. Csa-pódik mögötte a lengőajtó, addigra már az erkélyen jár, kilendül a tűz-lépcsőre, keze rádermed a perzselően fagyos vásra, a pezsgő, a pezsgő, ez lüktet a halántékában, bár most kezd vacogni, kezdi nem kívánni a hűvös italt, nincs állomás, nincs megállás, nincs hátország, elmaradoz-nak a plakátok, habkönnyű komédia, a szenvedély örök harca, egy igaz ember a bűn labirintusában.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgja találkoznak az iskolai csoporttal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy 30 perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra minimum 25 fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt.

RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával az adott produkció dramaturgja és/vagy rendezője mintegy 40 perces bevezetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, figyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.



RENDAHGYÓ ISKOLAI ÓRA A NEMZETI SZÍNÉSZEIVEL

A tananyaghoz kötődő előadások előtt a darabban szereplő művészek ellátogatnak az iskolába, hogy rendhagyó óra keretében hozzák közelebb a diákokhoz a mű világát. Színészeink sokirányú elfoglaltságára tekintettel ez a program komoly előzetes egyeztetést kíván, de mindent megteszünk, hogy eleget tehesünk a beérkező kéréseknek.



ISKOLAI PROGRAMOK

KULISSZAJÁRÁS

Csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával az előadás előtt tudjuk megszervezni. Egy kb. 40 perces séta keretében **bemutatójuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket**, és láthatók egyéb „háttérérdekségek” is. Egyszerre legfeljebb 30 diák élhet ezzel a lehetőséggel. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell bejelentkezni.

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

A Nemzeti Színház egész évadon átívelő színházi játéka. Ebben az évadban az Ádámok és Évák Ünnepe keretében **iskolai csoportok, színjátszó körök adják elő Az ember tragédiája jeleneteit**. A csoportok munkáját a felkészülés során a Nemzeti színészei, dramaturgjai, rendezőgyakornokai segítik. A programot minden évadban más-más megadott témával rendezzük meg.

KÖLYÖKNAPOK

Színházunk minden hónapban időszerű eseményekhez, ünnepekhez kapcsolódóan **ingyenes Kölyöknapokat szervez, vasárnapokon, délelőtt 10-től 13-óráig**. A konkrét dátumokat keresse a honlapunkon. Óvodás és kisiskolás gyermekeket várunk szüleikkel.

NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A vetélkedő a Nemzeti Színház történetéről szól, terveink szerint ebben az évadban is megrendezzük. Részletek a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon.



DIÁKBÉRLETEK

Négyféle bérlet közül válogathatnak a diákok, 3.200 Ft-tól. **A választékot a színház honlapján találják.** Van közöttük szabad- és előre meghatározott előadásokra szóló is.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Szükséges a pedagógusigazolvány felmutatása. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI DIÁKJEGY - 30 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra, egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY - 40 %

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges. Minden 20 fős csoport mellé 1 db 200 Ft-os kísérőjegyet biztosítunk.

LAST MINUTE DIÁKJEGY - 500Ft

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes, és diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

SIKER LOS ANGELESBEN

A legjobb rendezés díját kapta a *Szarvassá változott fiú* november elején a 15. Los Angelesi Magyar Filmfesztiválon. A Nemzeti Színházban is látható *Szarvassá változott fiú* című előadást és az annak nyomán készült mozifilmet Vidnyánszky Attila rendezte Törőcsik Mari és Trill Zsolt főszereplésével. A fesztiválon vetített *Saul fia* az Alex Friedman Humanitarian Awardot kapta, a *Liza, a róka-tündér* pedig a seregszemle közönségdíjában részesült.

– A film teljesen önálló forgatókönyv alapján készült, nem az előadás felvétele, bár benne van a színház, színházi közegben zajlik



a történet nagy része. Különleges művészfilm született, úgy gondolom, a magyar művészfilmek nagy hagyományát folytatva – nyilatkozta a rendező, kiemelve, hogy a magyar

filmkultúrából Huszárik Zoltán gyakorolta rá a legnagyobb hatást. A filmet októberben a szentpétervári Alexandrinszkij Színház fesztiválján láthatta a szakmai közönség.



DIÁKOK A NEMZETIBEN

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), a Volán és a Nemzeti Színház fogott össze annak érdekében, hogy olyan gyerekek is eljussanak színházba, akik ezt – anyagi és szociális okokból – önerőből talán sohasem tehetnék meg. Ezúttal Csongrád megye 14 iskolájának diákjai nézhették meg a *János vitézt* a Nemzeti Színházban. A látogatás költségeit az összefogásban résztvevő partnerek állták. A Nemzeti rendszeresen vendégül lát hátrányos helyzetű fiatalokat, nagycsaládosokat, határon túli diákokat, segítve ezzel a kultúrához való hozzáférést.

VERS A BAJNOKTÓL

Olimpiai, világ- és Európa-bajnokok mondták el kedvenc versüket a Nemzeti Színházban. A másodjára megrendezett Vers a bajnoktól galán fellépett többek között Szávay Ágnes, Kóbán Rita, Kökény Bea, Gergely Gábor, Besenyei Péter, Czene Attila, Balogh Gábor, Sors Tamás, Kovács Kokó István is. Közreműködtek a Nemzeti Színház művészei: Tompos Kátya, Bakos-Kiss Gábor, Olt Tamás.



SZÍNHÁZI FOTOGRÁFIÁK

– Reggeltől estig bent ül a színházban fényképezőgéppel a vállán, mindent lát, és azt, amit lát, magas művészi szinten örökíti meg – mondta Keleti Éva, az *Elillanó pillanatok* az örökkévalóságnak című kiállítás kurátora Eöri Szabó Zsoltról, a Nemzeti Színház fotográfusáról. A tárlat december 11-ig látható a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székházában (1064 Budapest, Vörösmarty utca 47/A). A kiállítás utolsó napján 17 órától tárlatvezetésre várja az érdeklődőket az alkotó.



A SZÍNHÁZ MINDIG ÉLMÉNY

Tegye a Nemzeti Színházat a karácsonyfája alá!
Ajándékutalvány a Nemzeti előadásaira
háromféle címletben.



KÜLÖNLEGES KARÁCSONYI AJÁNLATUNK:

a március 12-i és március 13-i, *Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde* c. előadásainkra (Rendező: Vidnyánszky Attila)
40%-os Early Bird kedvezmény vásárolhatnak jegyeket december 24-ig!

BERECZ ANDRÁS MESÉL

dec. 5.



Láttam a Holdat előttem

Óvatosabb népek a fennmaradásukat fenyegető veszélyeket intelmekbe foglalják, feledni nem hagyják. A szerencsések a' szerint élnek. E veszélyek közül kiemelkedik a rokoni széthúzás, testvérvírszál. Sok régi mese, ének, szentként tisztelt szöveg beszél ezekről – és ezek szólnak meg Berecz András hamisíthatatlan hangján a Nemzeti színpadán az új meselemez bemutatóján.

mikor? hol?

december 5. – 19 óra • Nagyszínpad

KÖLYÖKNAP

dec. 6., 13., 20.



Advent a Nemzetiben

A Makám, a Kolompós együttes is fellép a Nemzeti adventi kölyöknapi. A gyerekeket bábszínházi előadások is várják: itt lesz a debreceni Vojtina, a kecskeméti Bábakalács és a békéscsabai Napsugár bábszínház. Kézműves foglalkozások keretében gyertyaöntésre, mézeskalács díszítésre és más érdekességekre is számíthatnak kicsik és nagyok a Hagyományok Háza, a Néprajzi Múzeum munkatársainak vezetésével. A programok ingyenesek. Részletek: www.nemzetiszinhas.hu

mikor? hol?

december 6., 13., 20. – 10 és 13 óra között a Nemzeti Színház több helyszínén

HOBO-KONCERT

dec. 15.



Tábortűz mellett

A Hobo Blues Band kilencedik nagylemeze volt a Tábortűz mellett. Sokaknak ismerős dalok hangzanak el a Hobo-életműsorozat újabb nemzetis koncertjén erről a korongról. Így a címadó dal, az Emigráns blues, a Rock 'n' Roll doktor, az Éjszakai Budapest blues, A vadászok kivonulása és még egy sor remek nóta. Közreműködik a Hobo és Bandája.

mikor? hol?

december 15. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

FELOLVASÓSZÍNHÁZ

dec. 19.

Levelek Paulinához

Két nagy formátumú ember, két rendkívüli muzsikusz találkozik egy dunai gőzhajó állomás várótermében. Clara Schumann, a nagy zeneszerző zongoraművész felesége, és a 200 éve született Mosonyi Mihály zeneszerző, aki Liszt és Erkel mellett a magyar romantikus zene jelentős alkotója. Mosonyi korán elvesztett hitveséhez, Paulinához gyönyörű leveleket írt a túlvilágra, és műveiben is megidézte az asszony emlékét. Mosonyi írásai és zenéje teszi izgalmassá Elek Szilvia drámáját Bánsági Ildikó és Blaskó Péter előadásában.

Ingyenes előadás, regisztráció szükséges: szervezes@nemzetiszinhas.hu

mikor? hol?

december 19. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

RÁHANGOLÓK ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

december 4. – **Brand (18 óra 30-tól)**

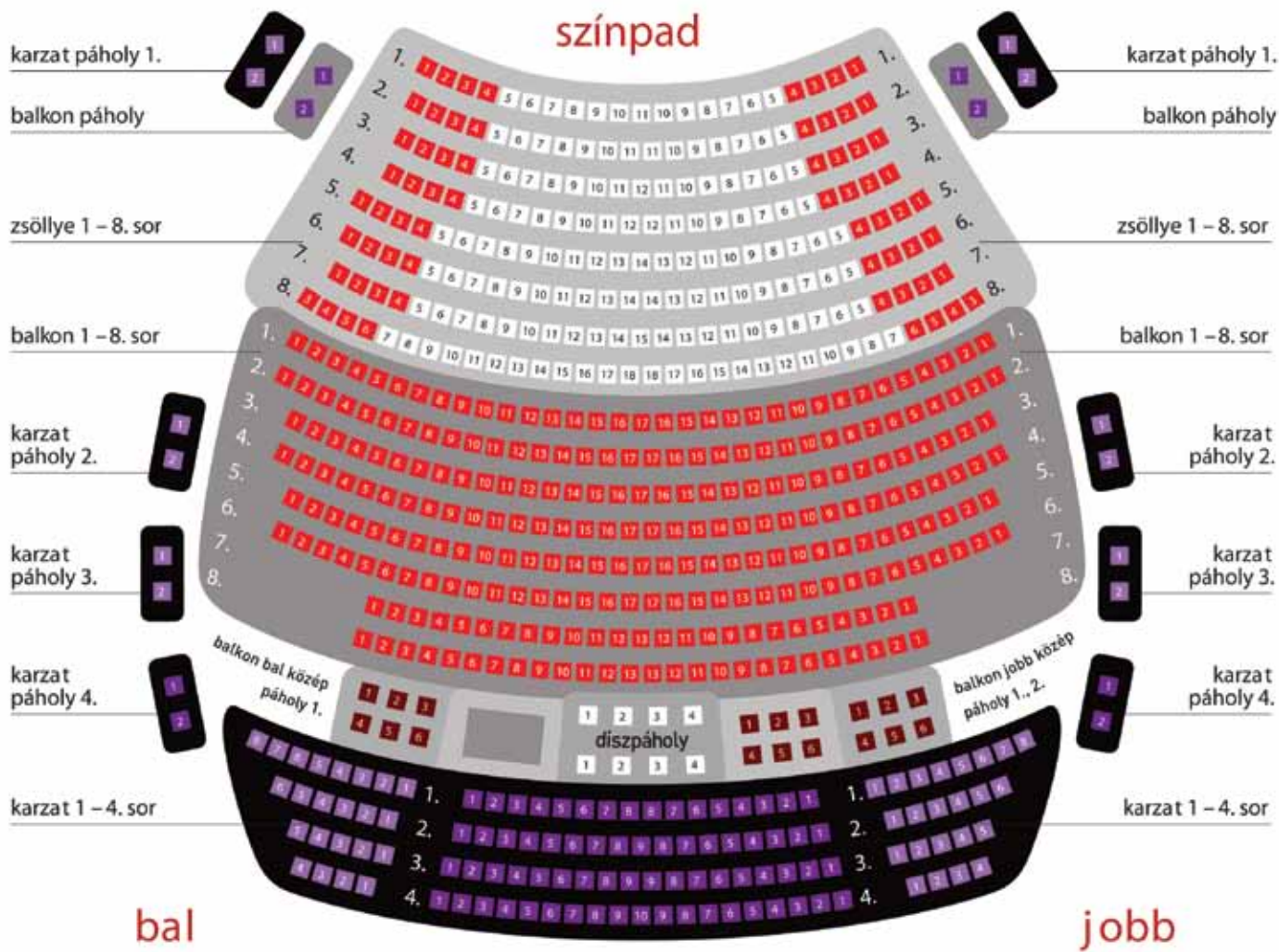
december 20. – **Szindbád (14 órától)**

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

december 20. – **Szeszélyes nyár**

december 29. – **Szindbád**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)



Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

PEDAGÓGUSOK ÉS DIÁKOK FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITÉM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2015/16-OS ÉVADRA IS!

Szabadságot adunk! Válasszon „szabad bérleteink” közül, így Ön válogathatja össze az előadásokat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok, nyugdíjasok, családok és csoportok speciális kedvezményeket vehetnek igénybe.

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

- I. árkatagória: zsöllye
- II. árkatagória: balkon
- III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	13 300 Ft
II. kategória	10 500 Ft
III. kategória	7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, W. Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM**, **FEKETE ÉG – A FEHÉR FELHŐ**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉK-HELY**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon): **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P. Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, W. Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATEMETVE**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADRA SZÓLÓ BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes

7 300 Ft

DIÁKBÉRLETEK

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes 3 600 Ft

KEDVEZMÉNYEINK

ÚJDONSÁG - CSALÁDI JEGY

Új kedvezményünkkel a 14. életévüket még be nem töltött gyerekeket nevelő családokat szeretnénk segíteni. E szerint, ha két felnőtt legalább két 14 év alatti gyermekének is jegyet vált egy előadásunkra, jegyenként 50% kedvezményt vehet igénybe. (Kérjük, figyeljék az előadások melletti korhatár ajánlásokat!)

VÍZPLUSZ KÁRTYA

A Fővárosi Vízművek ingyenesen igényelhető kedvezménykártyája, a VízPlusz kártya a Nemzeti Színházban 25% kedvezményre jogosít. Ez a kedvezmény is önmagában érvényes, nem vonható össze az itt felsorolt további kedvezményekkel.

CSOPORTOS KEDVEZMÉNY – 25%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 25%. Igénybevételéhez **legalább 20 ember** szükséges.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Igénybevételéhez legalább 20 fő és diákigazolvány szükséges.

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül a kedvezmény mértéke 40%. Munkatársunk kéri fogja a pedagógusigazolvány felmutatását. Egy igazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható.

EGYÉNI NYUGDÍJAS JEGY – 25%

A 25%-os kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül nyugdíjas-igazolvány felmutatása esetén vehető igénybe. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet váltani.

EGYÉNI DIÁKJEGY – 30%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül diákigazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni. Munkatársunk kéri fogja a diákigazolvány felmutatását, és ellenőrizheti annak érvényességét.

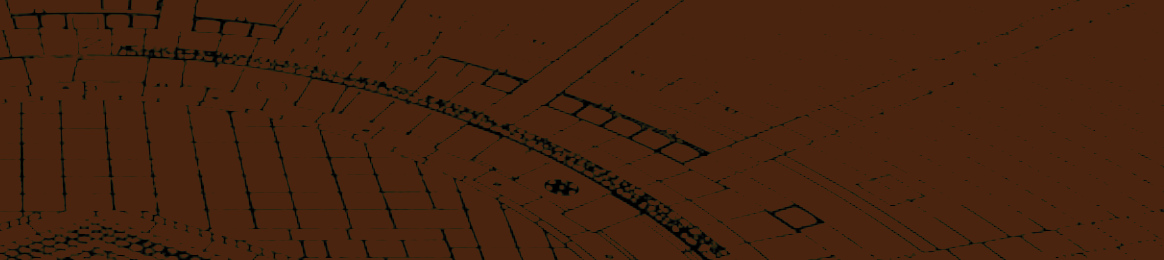


HAVI MŰSOR

DECEMBER

Nagyszínpad	1	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	1	K	19:00
Kaszás Attila Terem	1	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	1	K	19:30
Nagyszínpad	2	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	2	Sze	19:30
Gobbi Hilda Színpad	3	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	3	Cs	19:30
Nagyszínpad	4	P	19:00
Kaszás Attila Terem	4	P	19:30
Bajor Gizi Szalon	4	P	19:30
Bajor Gizi Szalon	5	Szo	19:30
Nagyszínpad	6	V	11:00
Nagyszínpad	6	V	15:00
Kaszás Attila Terem	7	H	15:00
Kaszás Attila Terem	7	H	19:30
Bajor Gizi Szalon	7	H	19:30
Nagyszínpad	8	K	19:00
Kaszás Attila Terem	9	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	11	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	12	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	12	Szo	19:30
Gobbi Hilda Színpad	13	V	19:00
Bajor Gizi Szalon	13	V	19:30
Kaszás Attila Terem	14	H	19:30
Gobbi Hilda Színpad	15	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	16	Sze	15:00
Kaszás Attila Terem	16	Sze	19:30
Nagyszínpad	18	P	19:00
Nagyszínpad	19	Szo	19:00
Nagyszínpad	20	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	20	V	15:00

Éden földön I Szarka Tamás
Ingyenélők I Csiky Gergely
Brand I Henrik Ibsen
Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje
Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes
Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor
Ingyenélők I Csiky Gergely
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augustza önálló estje
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa
Brand I Henrik Ibsen ráhangoló 18:30 órától
Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon
Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)
Egyfelvonásos komédiák I Anton Pavlovics Csehov
Egyfelvonásos komédiák I Anton Pavlovics Csehov
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augustza önálló estje
Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje – PREMIER
Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura – PREMIER
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje
Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura
Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje
Halj meg és nagy leszel I Földes László Hobo
Tábortűz mellett I Hobo életmű sorozata
Liliomfi I Szigligeti Ede
A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo
Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján – PREMIER
Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján
Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján ráhangoló 14 órától
Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura utána közönségtalálkozó



Nagyszínpad	21	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	H	15:00
Nagyszínpad	22	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	22	K	19:30
Nagyszínpad	27	V	15:00
Nagyszínpad	27	V	19:00
Kaszás Attila Terem	27	V	19:30
Nagyszínpad	28	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	28	H	19:00
Bajor Gizi Szalon	28	H	19:30
Nagyszínpad	29	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	29	K	19:00
Bajor Gizi Szalon	29	K	19:30
Nagyszínpad	30	Sze	15:00
Nagyszínpad	3	P	15:00
Kaszás Attila Terem	6	Sze	19:30
Kaszás Attila Terem	7	Cs	19:30
Bajor Gizi Szalon	7	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	8	P	19:00
Kaszás Attila Terem	8	P	18:00
Nagyszínpad	9	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	9	Szo	19:30
Nagyszínpad	10	V	15:00
Kaszás Attila Terem	10	V	19:30
Nagyszínpad	11	H	19:00
Kaszás Attila Terem	11	H	19:30
Kaszás Attila Terem	12	K	19:30
Bajor Gizi Szalon	12	K	19:30

Szentivánéji álom I William Shakespeare

A helység kalapácsa I Petőfi Sándor

Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes

Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

Psyché I Weöres Sándor

Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán

Fodrásznő I Szergej Medvegyev

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras - Vörös Róbert

Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján | utána **közönségtalálkozó**

Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura

Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje

János vitéz I Petőfi Sándor

2016. JANUÁR

Éden földön I Szarka Tamás

Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila-est I Földes László Hobo

Psyché I Weöres Sándor

Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Egyfelvonásos komédiák I Anton Pavlovics Csehov

Betyárjáték I Ferenczi Görgy és Rackajam - **PREMIER**

Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor

Betyárjáték I Ferenczi Görgy és a Rackajam

Brand I Henrik Ibsen

Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján

Prométheusz I Aiszkülosz nyomán (a Celldömölki Soltis Lajos Színház vendégjátéka)

Halj meg és nagy leszel I Földes László Hobo

A Szkalla lányok I Örkény István

A *Szentiván éji álom* című előadást 16, a *Psychét* 18 éven felülieknek ajánljuk!

Kísérőrendezvényeinkről az 49. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2015. november, III. évfolyam, 8. szám

A Nemzeti Színház aktuális eseményeire, bemutatóira fókuszál a Szcenárium novemberben: Tóth Augustza előadó-estjére, mely a legendás színésznő, Mezei Mária alakját idézi meg; Weöres Sándor Psychéjének bemutatójára, melyhez Somlyó György tanulmányát ajánljuk a költészet és az androgün eredet-mítosz kapcsolatáról. Földes László Hobóval a Félmult rovatban, az Arcmás rovatban Eöri Szabó Zsolttal, a Nemzeti Színház fotográfusával készült interjú. Folytatjuk Balogh Géza cikksorozatát, melyben most Mejerhold és Tairov munkásságáról olvashatunk. Pálfi Ágnes a harmadik szinoptikus evangéliumot elemelve az európai passiójáték genezisére mutat rá. A Fogalomtárban Végh Attila a bűn mibenlétéről ír az ókori előzményektől a romantika zseni-kultuszáig.

„Ha birtokában vagyok önmagamnak, gyakorlatilag minden porcikám kifejező eszközzé válik. S amikor az ember próbál, valójában ezeket a kifejező eszközöket próbálgatja. Ilyenkor önmagát tudatosan kontrollálva dolgozik, és időnként a szélsőségekig is elmerészkedik, hogy kiderítse, honnan hova akar eljutni a darabban, hiszen tudnom kell, hogy mi történik, miért és hogyan. Amikor viszont játszom, az önkontrollomat egyszer csak félre kell tennem, hogy az aznapi állapotomból adódóan megszülessen valami új.” (Tóth Augustza)

„...költő (vagy művész) az, aki nem képes belenyugodni abba, hogy csak egy személy éljen és haljon meg abból a sokból, akinek született; hogy személyiségének vele született többi része, másik énje megmaradjon az »eszmék«, »kételemek« és »ellentétek« lebegő, léttelen állapotában. Meg akarja őket valósítani a maga és mindenki számára; testet akar adni nekik, az élethez hasonló, sőt, annál is tartósabb életet.” (Somlyó György)

„...amikor elkezdtem rockzenét játszani, meg hallgatni a nagyokat – a Rolling Stones, a Doors, Bob Dylan, Jimmy Hendrix felvételeit –, úgy éreztem, hogy ez egy forradalmi művészet; hogy a rockzenének ugyanolyan jogai, esetleg még kötelességei is vannak a világ ábrázolására, mint az összes többi művészetnek. Úgy gondoltam, hogy nem a rockzenét kéne bevinni a színházba, hanem a színházat kéne kihozni a rock-koncertek világába.” (Földes László Hobó)

„A romantikusok zsenikultuszának homlokterében egy olyan alak áll, aki önmaga »csúcsra járatásának« eszköze és célja. A romantikus

A novemberi szám tartalmából:

KULTUSZ ÉS KÁNON **Balogh Géza:** Avantgárd színház Kelet-Európában, II. rész | FOGALOMTÁR **Végh Attila** esszéje a bűnről | OLVASÓ-PRÓBA **Pálfi Ágnes:** A szinoptikusok három világtükre (3. rész: Máté, az Ember és az Angyal Vízöntő-evangéliuma) | **Somlyó György:** Fiú-e vagy lány? – Megjegyzések Weöres Sándor *Psychéjéhez* | MŰHELY „Hoztam valamit a hegyekből” – **Tóth Augustza** vallomása a hivatásról, Mezei Mária megidéző előadóstétéről | ARCMÁS **Eöri Szabó Zsolt** | FÉLMÚLT Beszélgetés **Földes László Hobóval** | KILÁTÓ **Horányi László** – Esztergomi Várszínház

zseni nem boldog, nem egészséges, és nem pocakos. Egyszemélyes forradalmár, aki önmagát akarja. A mai, demokratikusan nyáladzó korszellem itt talán egoizmust kiált. Szó sincs arról, hogy a romantika zsenije egoista volna: ő az általános emberi végső határait igyekszik megközelíteni. A romantikus zseninek megváltási hajlamai vannak: szeretné, ha mindenki látná azt, amit őbenne a nem homályosuló világszem lát.” (Végh Attila)

„A *Máté evangéliumában* a kereszthalál eseménye már szellemi valóság: a beavatottak által celebrált misztériumjáték. Új világerzékelési mód, esztétikai minőség születik ezzel: a keresztény kultusz szent színházának spirituális működési modellje, műfaji crédója. A passió drama-turgiája, amelyet az üdvtörténeti perspektíva többlete, apokaliptikus látásmódja alakít, s mely arra neveli, teszi képessé az embert, hogy aktívan, alkotó módon tudjon élni azzal a »bölcseességgel«, amelynek – ahogyan Madách fogalmaz – Isten »jósága« révén vált a részesévé.” (Pálfi Ágnes)

Felhívjuk olvasóink figyelmét,
hogy az októberi megjelenéstől kezdve
a **szcenarium**-lapszámokhoz
való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségének
ezen a telefonszámán érdeklődhet:
+36 1 476 68 76

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

MÁRCIUS 12-13.
EARLY BIRD 40%
KARÁCSONYIG!

NEMZETI  SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS-NÉZŐPONT

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

#CSONGOR #TÜNDE

RENDEZŐ
VIDNYÁNSZKY
ATTILA

BEMUTATÓ 2016. MÁRCIUS 11.



Jelenet a Psyché című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK: Krúdy Gyula írásai alapján: **Szindbád** I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Ernyei Bea: **Szeszélyes nyár** I
Hazát és szerelmet keresek – Farkas Dénes önálló estje

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Szarka: **Éden földön** I Csiky: **Ingyenélők** I Ibsen: **Brand** I **Fedák** – Szűcs Nelli önálló estje
 I Verebes – Cervantes: **Don Quijote** I Márai: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia** I Mezei Mária: **Hoztam valamit a hegyekből** – Tóth Augusztina önálló estje I Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **Körhinta** I zenés találkozás a hatodikon:
Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I Duras – Vörös: **Nyáron, este fél tizenegykor** I Urbán: **Egerek** I
 Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Zsukovszki – Szénási – Lénárd: **Mesés férfiak szárnyakkal** I József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Ady: **A föltámadás szomorúsága** I
 Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I Weöres: **Psyché** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I
 Medvegyev: **Fodrásznő** I Petőfi: **János vitéz**